

Inre borggården, västra delen

Grävningssområde a:

- fyllnadsjordens tegelmått s 1
- 5 planritningar m. förklaringar s 2-4.

Grävningssområde b (framför rödva trappturnel):

- tvärmur och gårdsplan s 5-6

Ovan murgrunden igenfylln. med tegel, tegelbitar, mull, gråstenar.

En stenbit med huggen plan översida och borrhål. 6 cm tjockt.

Tegel: 26,5 x 12 x 8,5 cm

26,5 x 13 x 6,5 cm

31 x 16 x 8 cm

27 x 13 x 8,5 cm

29 x 15 x 8 cm

? x 13,5 x 9,5 cm

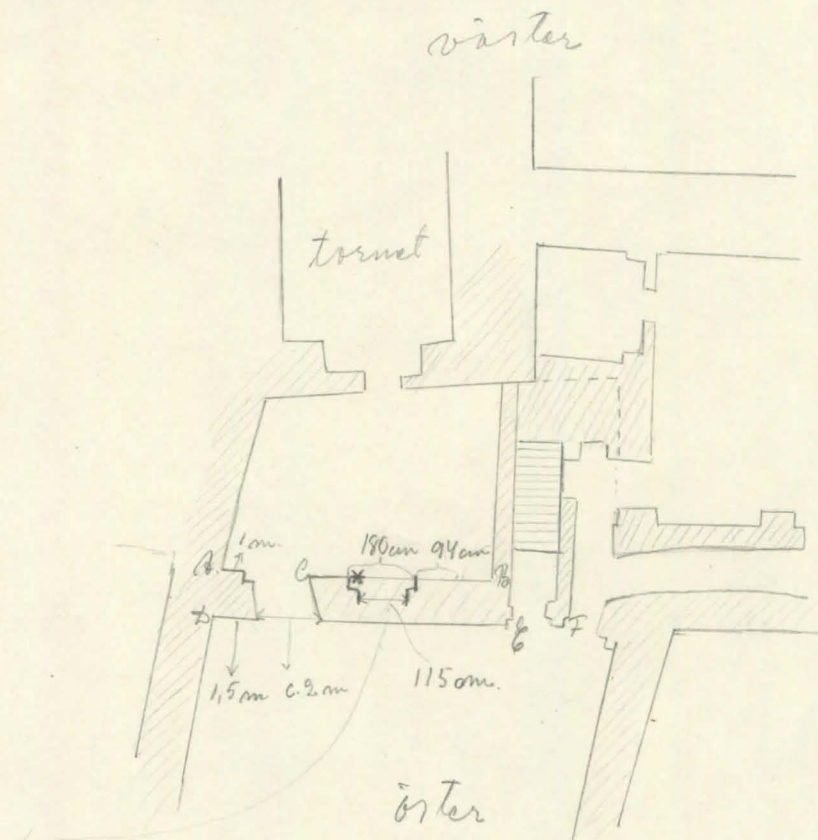
? x 13 x 9 cm

Tegel fastmurat i tvärmuren 27 x 14 x 7,5 cm.

Inre borggården.

Inre borggården. Grävningssområdet a .

Första våningen.

i yttre murlivet igenmurad med tegelvägg av en löpares bredd (30 x 14 x 7,5 cm). Innanför igenfylld med mull o tegelgrus.

A - B = c. 8 m.

A - C = c. 3 m.

D - E = ngt mindre än 9 m.

D - F = " " " 11 m.

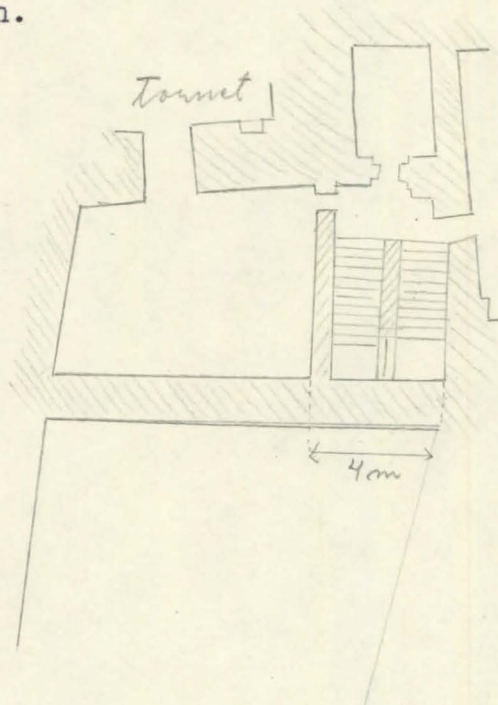
Vid x är ett stort gångjärn inslaget i muren. På gångjärnstappen finnes järnringen ännu kvar med dess stång, som varit fäst vid en trädörr, spikar sitta kvar.

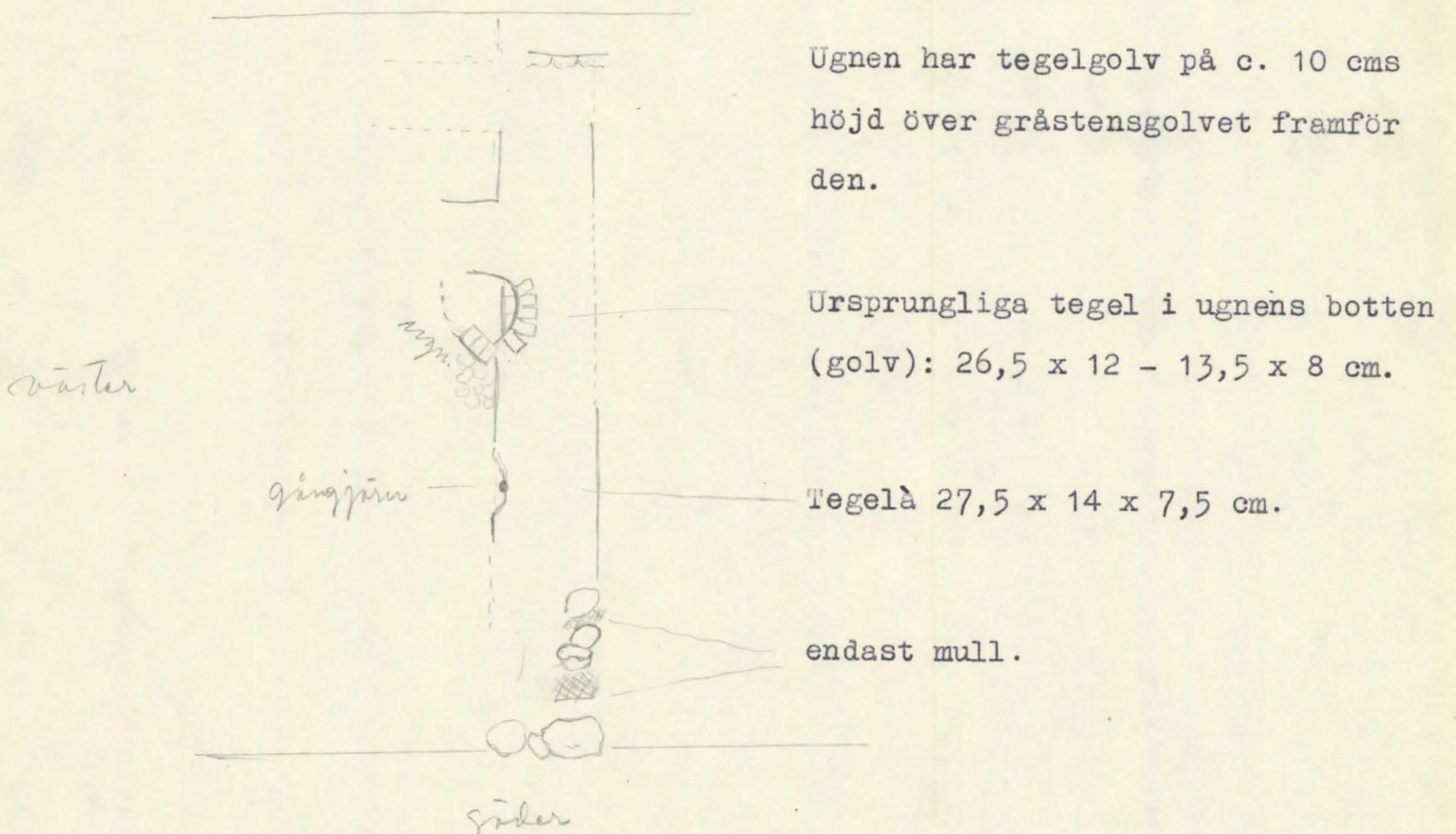
Inre borggården.

Borggården, inre. Grävningsområdet a.

Andra våningen.

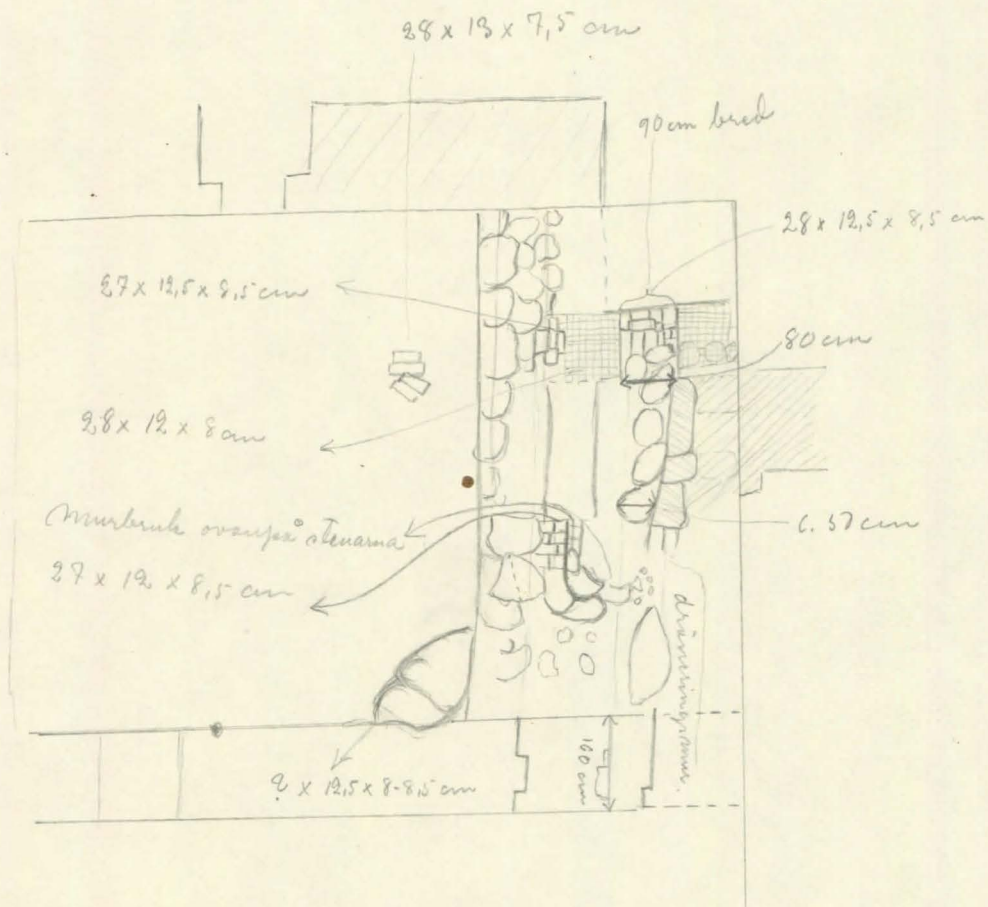
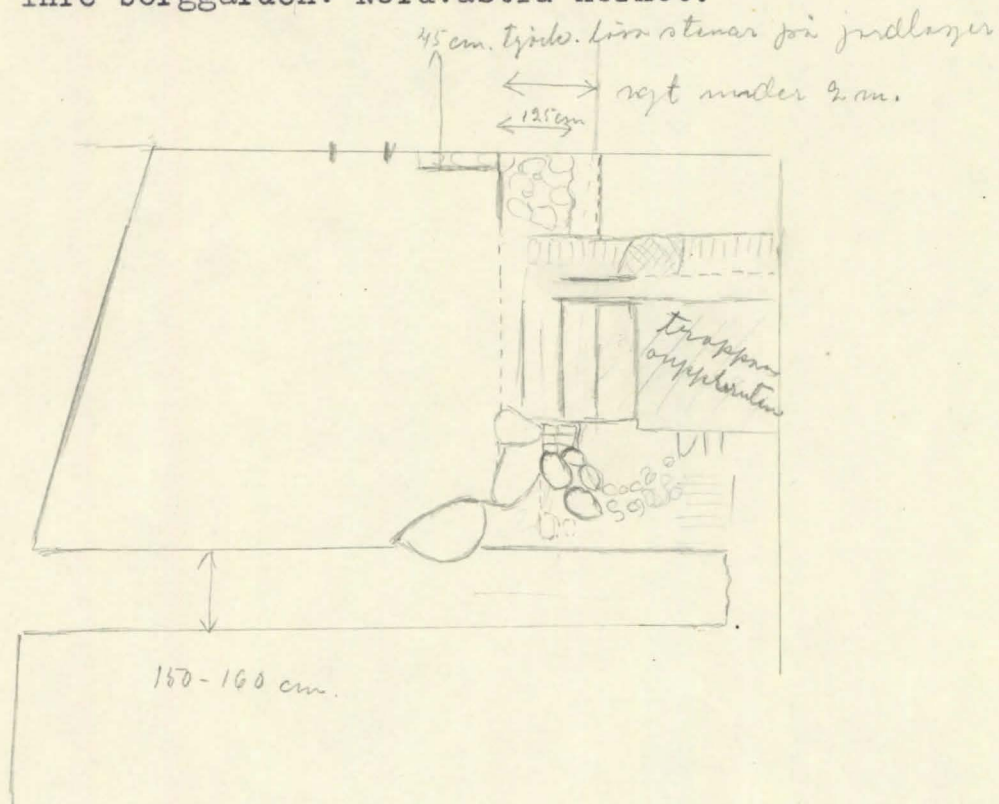

Gårdsplanen. Västra tvärmuren

Inre borggården.

Inre borggården. Nordvästra hörnet.

Löst funnen kalkstensgolvsplatta à 32 x 32 cm.

En annan à 45 x 22 x cm, kalksten?

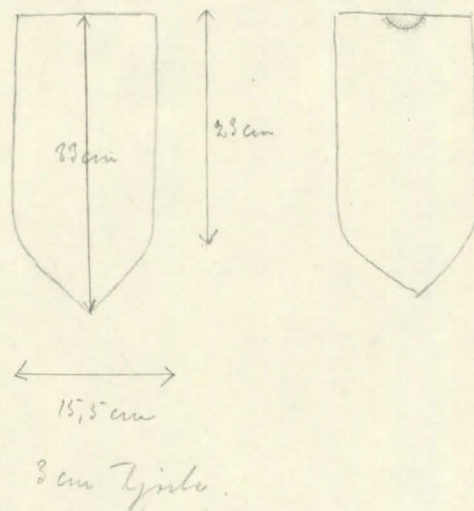
Golvsplatta, lös, kalksten? à 35 x 35 cm.

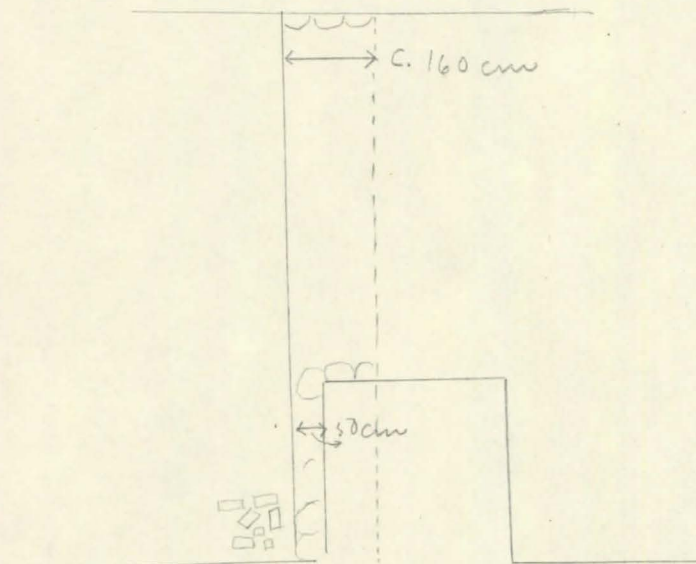
Inre borggården.

Inre borggården västra delen.

Taktegel, funna i jordlagret.

Inre gårdsplanen.

Gårdsplanyta, av gråsten och tegel. På c 75 cms nivå under nyare gårdsytan. tegel à 26 x 14 x ? cm.

Inre borggården.

Översta gårdsplanen.

Tegel à 26 x 11,5 x 7,5 cm

26,5 x 12 x 8 cm

? x 17 x 8,5 cm

28,5 x 13,5 x 6,5 cm

28 x 13 x 9 cm

31 x 15,5 x 8,5 cm

Inre borggårdens översta nuvarande yta framför trapptornet i söder stenlagd med gråsten. Vid trapptornets västra hörn äro tegel lagda omedelbart på gråstensläggningen; (likaså), ställvis åtminstone, västerut. Tegel av ovanstående mått. Detta är alltså den senaste gårdsplansytan.

Inre borggården, östra delen

A. VID NO-TRAPPTORNET

- planritning med förklaring s. 4, 6.
(båda gätorna)
- nischen i trapptornet s. 5

B. MELLAN S-TRAPPTORNET och S-FLYGELN

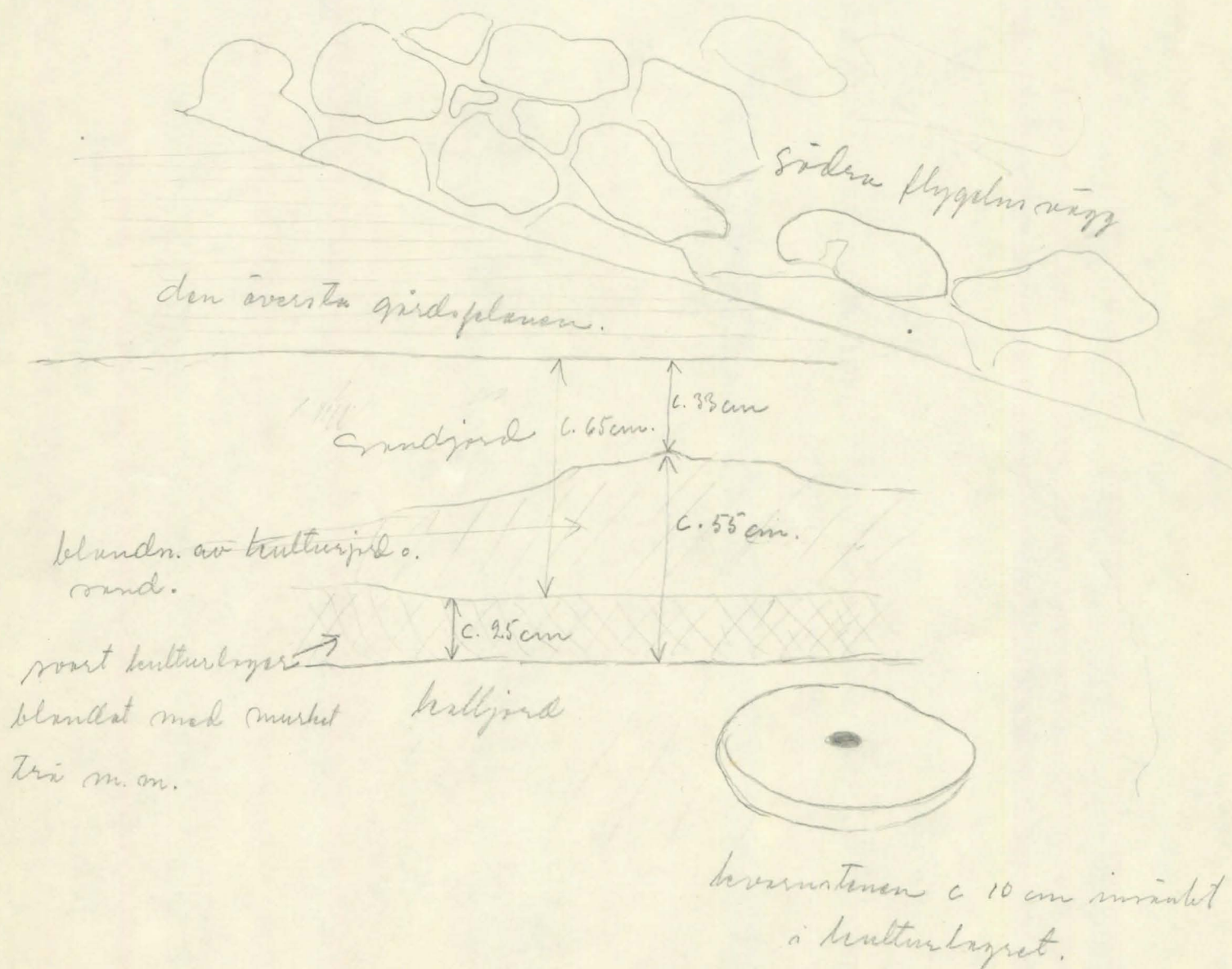
- skärning av jordlagren s. 1-2.
(ritning och förklaring)
- trägolvet (planritning) s. 3
- kvarnstenarna s. 1, 3, 9.

C. GÄRDSPLANEN: skärning s. 8

- undra stengolvet s. 9

D. SAMMANDRAG s. 9.

Inre borggården, östra ändan.

Borggården inre. Hörnet mellan södra trappornets östra vägg och södra flygelns norra. Ungefär 65 cm. under den översta gårdsytan är ett c 25 cm tjockt svart lager kulturjord. Ovanom detta lager är ett c. 30 cm tjockt lager som består av sand och kulturjord blandade. Överst sand. Under kulturlagret fuktig lerjord. I kulturlagret ligger en kvarnsten på lerjorden. Ett stycke ifrån åt öster plankor i östvästlig riktning i samma kulturlager. Ovanför dem i kulturjorden ett tegel à 9 x 13 x 27 cm. Den svarta mullen innehåller träfragment, ben, fiskfjäll, murbruk, tegelgrus.

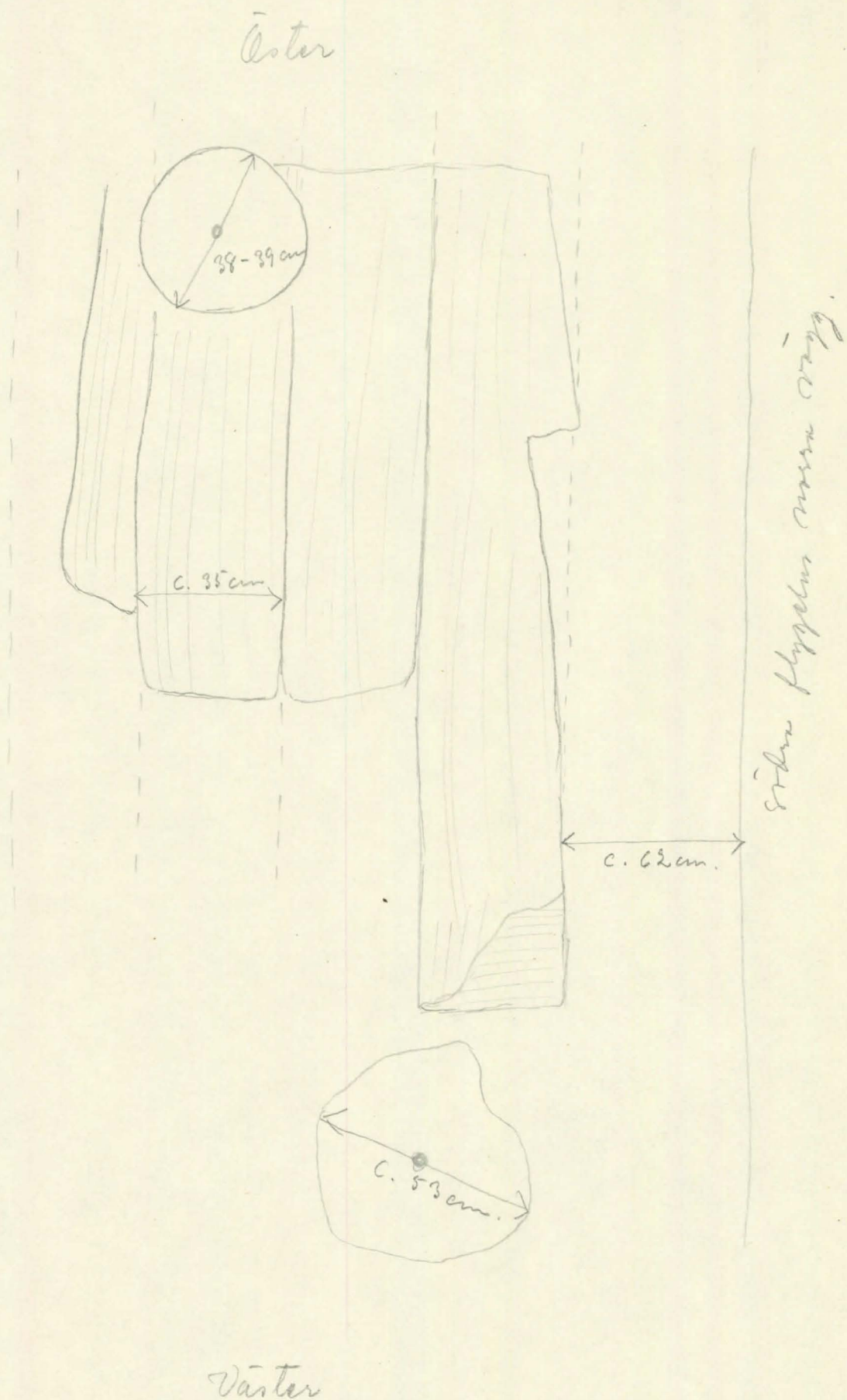
På golvrestens östra ända en i golvet insjunken kvarnsten. Golvresten består av 4, ungefär 35 cm breda plankor (furu?), löpande i riktn. öster väster. Den längsta plankdelen är c. 2,30 m. Golvrestens bredd c 1,25 m.

Under den längsta plankdelen i väster rest av en på tvären löpande underliggande plank.

Inre borggården.

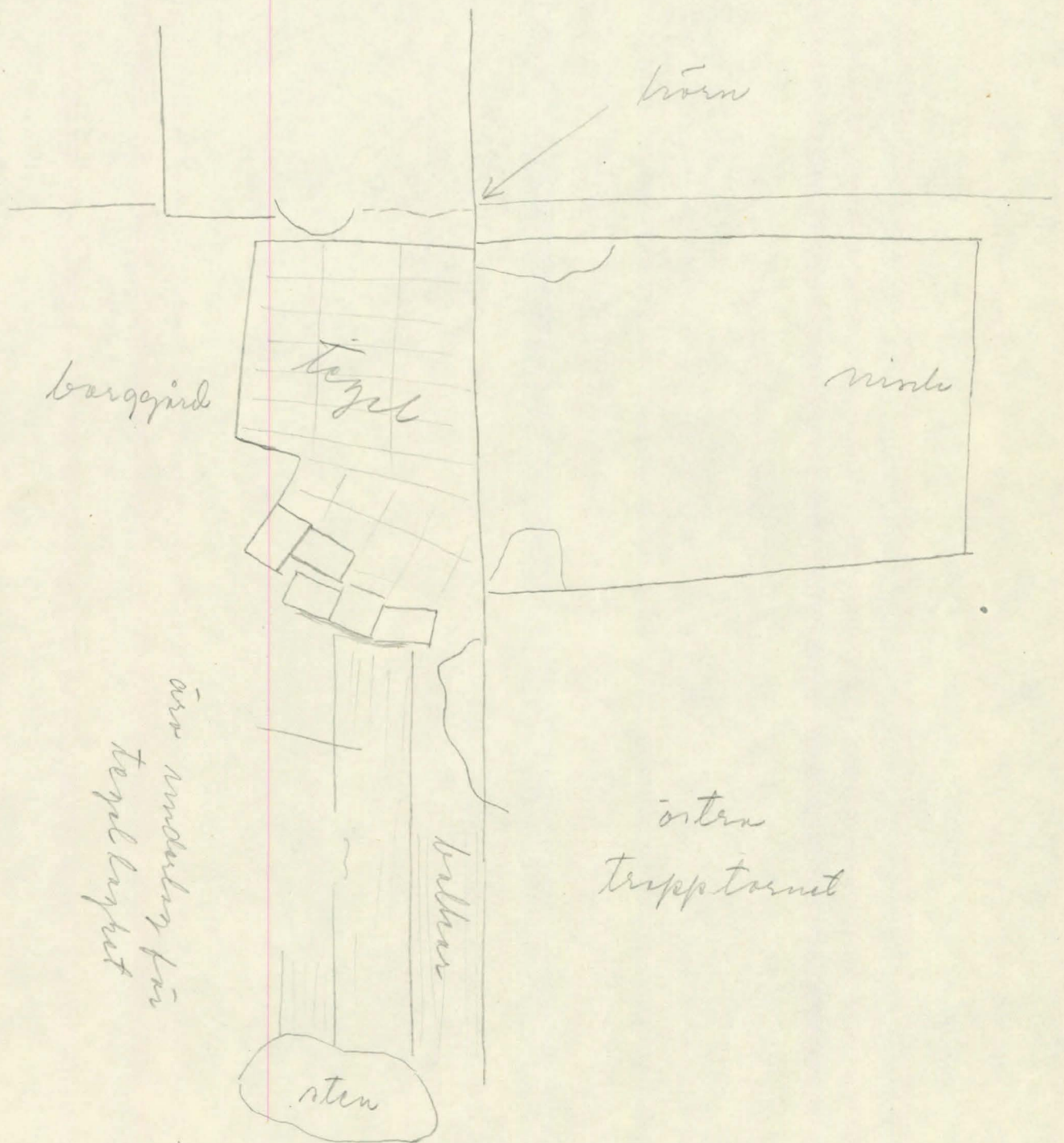
Hörnet mellan södra trapphusets östra vägg och södra flygeln.

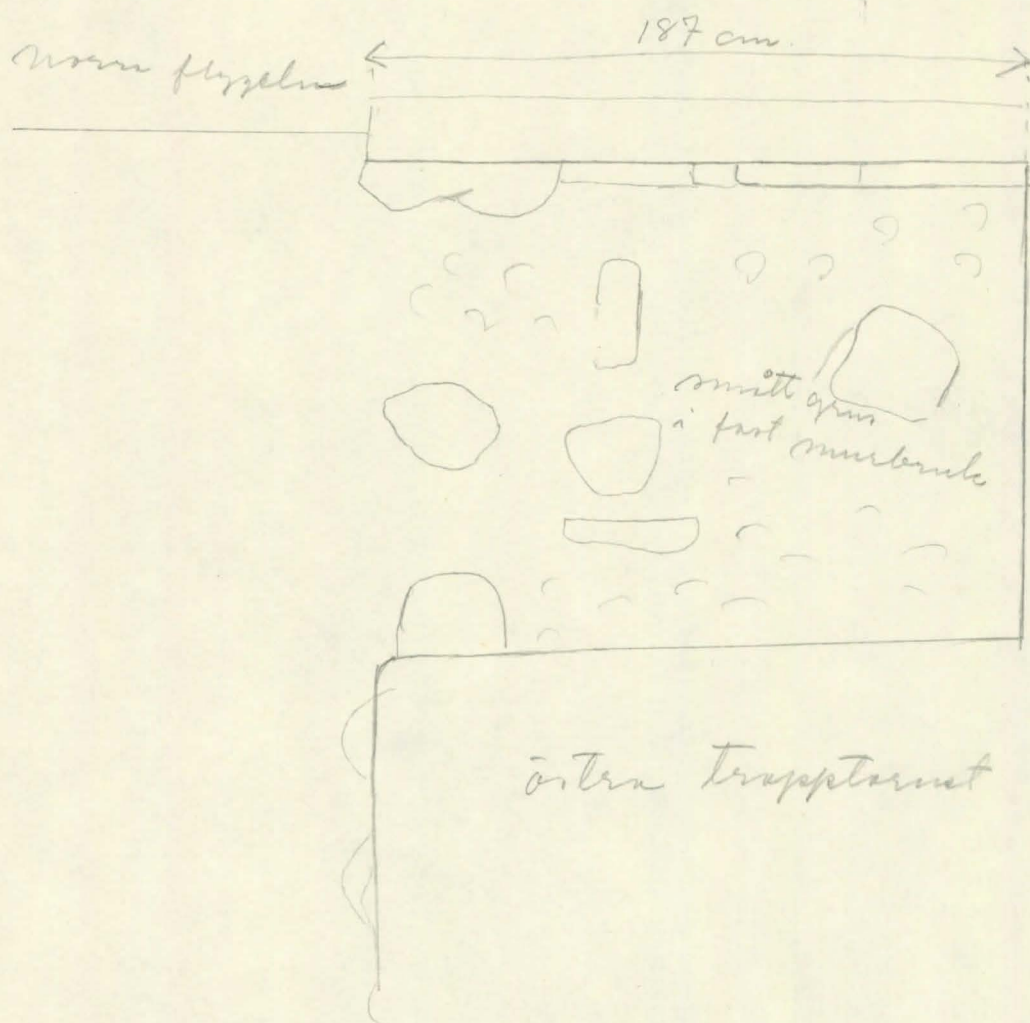
Inre borggården.

Vid östra trapphusets västra vägg, i hörnet mot norra flygeln en stenläggning av tegel à 26 - 27 x 12 - 12,5 x 8 - 8,5 cm. 9 à 10 cm under denna tegelytas nivå löpa under tegellagret fortsättande under detta tre balkar vid varandra av bredden 26 cm, parallellt med trappornets vägg och alldeles intill denna. Den översta, d.v.s. närmast väggen varande är 217 cm under 0-linjen. Den invid varande är på 3,5 cm lägre nivå. På balkarna ett c. 13 - 15 cm tjockt lager svart jord med inmängda kolbitar. Ett ungefär lika tjockt lager ovanför är blandat av sand och svart jord. Ovanpå sand.

Inre borggården.

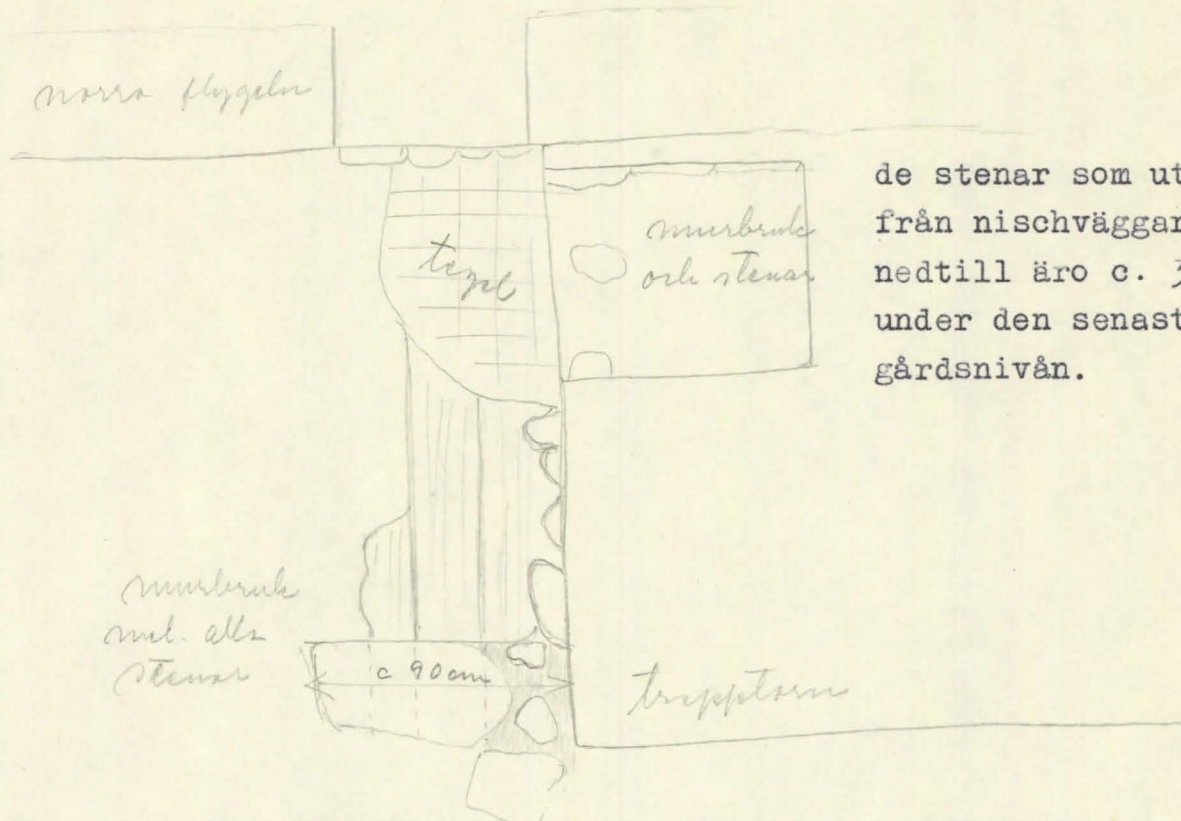
Nischen i östra trappturnets västra vägg. Bottnen består av mest tegelbitar och annat grus i fast murbruk, Mycket fast. Här och där stärke stenar däri; mycket ojämn yta. Större stenar främst vid öppningen.

Nedre delen av nischens väggar äro gråsten ända till översta gårdsnivån 50 - något över 60 cm. ovanom nischens sten- och murbruksbotten.

Tegeldimensioner i nischens alla väggar 32 - 33 x 15 x 8,5 - 9 cm.

Inre borggården.

de stenar som utskjuta från nischväggarna nedtill äro c. 35 cm under den senaste gårdsnivån.

denna sten vilar på underlag av en massa av bruk och småsten.

Är c. 28 cm under översta gårdsnivån. Hör till en övre stenläggning som är bevarad vis östra portgången. Att döma av de från trapptornet på c 30 nivå under översta gårdsnivån utskjutande stenarna, är denna stenläggning samtidig med nämnda trapptorn.

Hörnet mellan norra flygeln och östra trapptornet. Från trapphusets västra vägg utskjuta stenar. mellan vilka murbruk. De börja utstå på c. 30 cms nivå under den översta gårdsytan. Balkarna (eller plankorna) äro 3 och c. 26 cm breda. Den yttersta är mest fragmentarisk och har ej mera sin ursprungliga bredd. De fortsätta åt ena sidan under tegellagret, åt andra sidan under den på murbruksbetong vilande största stenen, under betingen. Balkarna ha liksom tyngts ned av den och ligga 60 cm under denna yta.

Östra delen. Det avlägsnade jordlagret.

En genomskärning tänkes gå tvärs över gården som en fortsättning till nordöstra trappornets västra vägg.

Norra delen av skärningen åtminstone till den linje som fortsätter portvalvets södra vägg, har under ett 35 cm tjockt lager gul sand ett c 75 cm tjockt svart kulturlager. Under detta så lerjord.

x) verte!

I kulturlagret finnas ben, balkrester, gråstenar (minimalt), tegelgrus samt även murbruk bland svarta mullen.

Södra delen av gården är fylld med mest brunröd, även något gul sand. Kulturlagret är lågt, högst 20 cm och ovanom detta ett c.80 cm högt sandlager. Nederst gråstenslager (gammal gårdsplan?) Sandlagret övergår småningom i kulturlagret som ej skiljer sig skarpt från sanden, utan är rätt ljus. Både sand och kulturskikt innehålla rikl. med tegelgrus och bruk. Skärningen härst är gjord på ett område c 1,5 m. från södra flygeln och sträcker sig ej till den linje som fortsätter portgångens södra vägg. Jorden här innehåller ej nämnvärt benrester.

x) se föreg. sida! Ställvis fortsätter ej kulturlagret ända ned, utan lägre ned finnes gul sand i kulturlagret. Det ser ut som om de svarta partierna skulle bero på att i fyllningen funnits utom sand, även multnande ämnen såsom djurrester, trädelar o. dyl.

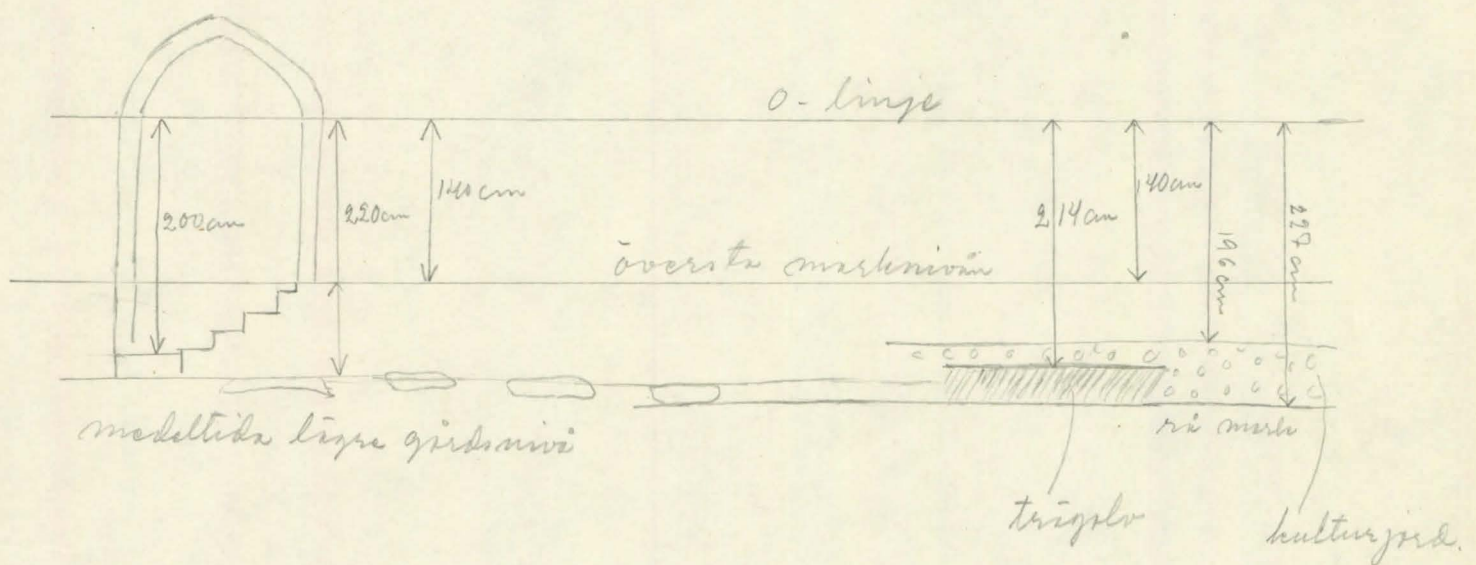

Inre borggården.

196	214 cm
<u>227</u>	<u>140 cm</u>
31 cm	74 cm djupt ligger det gamla trägolvet.

kulturlager

Södra flygelns norra vägg öster om trapphuset.

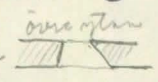
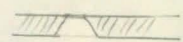
Inre borggårdens östra del.

Den nedersta stenlagda gårsytan, som är ungefär i samma nivå som det gamla trägolvet, innehåller även några tegel på två ställen norr om nämnda trägolv. Dessas dimensioner: 26 - 27 x 12 - 13 x 8 - 8,5cm.

Något mera västerut i samma gårdsplan, framför södra trappornet också några tegel à 28 x 12,5 - 13 x 8,5 cm.

Stenläggningen just vid södra trappornet söndrad.

Inre borggården. Östra delen. Trägolvet. Den västligare runda stenen har övre ytan släthuggen medels bultning. Kanten är ojämn liksom sidokanterna. Tjockleken är c. 2,5 - 5 cm. Mitthålets diam. är 3,2 - 3,8 mm. Är ngt avlångt och borrarat snett genom stenen. Genomskärn. av hålet torde vara ungefär öster väster och i en skärning, som är vinkelrät mot denna sålunda:

Hela stenens diam. är ungef. 52,5 cm. Hålets kant ej avsnedd på övre sidan. Av skör, eruptiv bergart. Den mindre, östligare runda stenen, kvarnsten, har ingen slät övre yta utan denna är bucklig vårdslöst huggen. Formen är ej jämnt cirkelrund, vilket ej heller den förra sten var. Övre ytans kant mot mitthålet är avrundad och sluttande. Hålet nästan rakt (väster)

Håldiam. c 4 cm (runt). Stenens diam. 35,5 - 40 cm. Stenens tjocklek c. 4 cm. Av sandsten.

Inre borggårdens östra del, öster om södra trapptornet.

Rester finnas av två stenlagda gårdsplaner, en lägre, rätt fullständigt bevarad, och en övre, som att döma av de på 30 cms nivå under den senaste gårdsytan utskjut. stenarna vid trapptornet i nordöst, är samtidig med eller tidigare än nämnda trapptorn. Vid kuretornet är den övre stenläggningen bevarad. Längs norra flygeln från nordöstra trapphuset västerut är en icke stenlagd gång (närmast trapphuset stenlagd med tegel på lägre nivå än övre gårdsytan. Den undre gårdsytan sluttar från nämnda gång åt söder, men stiger sedan något. I den undre gårdsytans plan ligger det vid södra flygeln belägna trägolvet. En fördjupning, lik en grund ränna uppstår småningom ungef. mitt mellan norra och södra flyglarna i nedersta stenläggning och fortsätter snett åt SO mot hål i stenfoten under vagnslidrets dörr.

Inre borggården. ÖSTRA DELEN.

A: VID NO - TRAPPTORNET:

- planritning med förklaring s. 4, 6.
(båda golvnen)
- nischen i trapptornet s. 5

B. MELLAN S-TRAPPTORNET o. S-FLYGEN

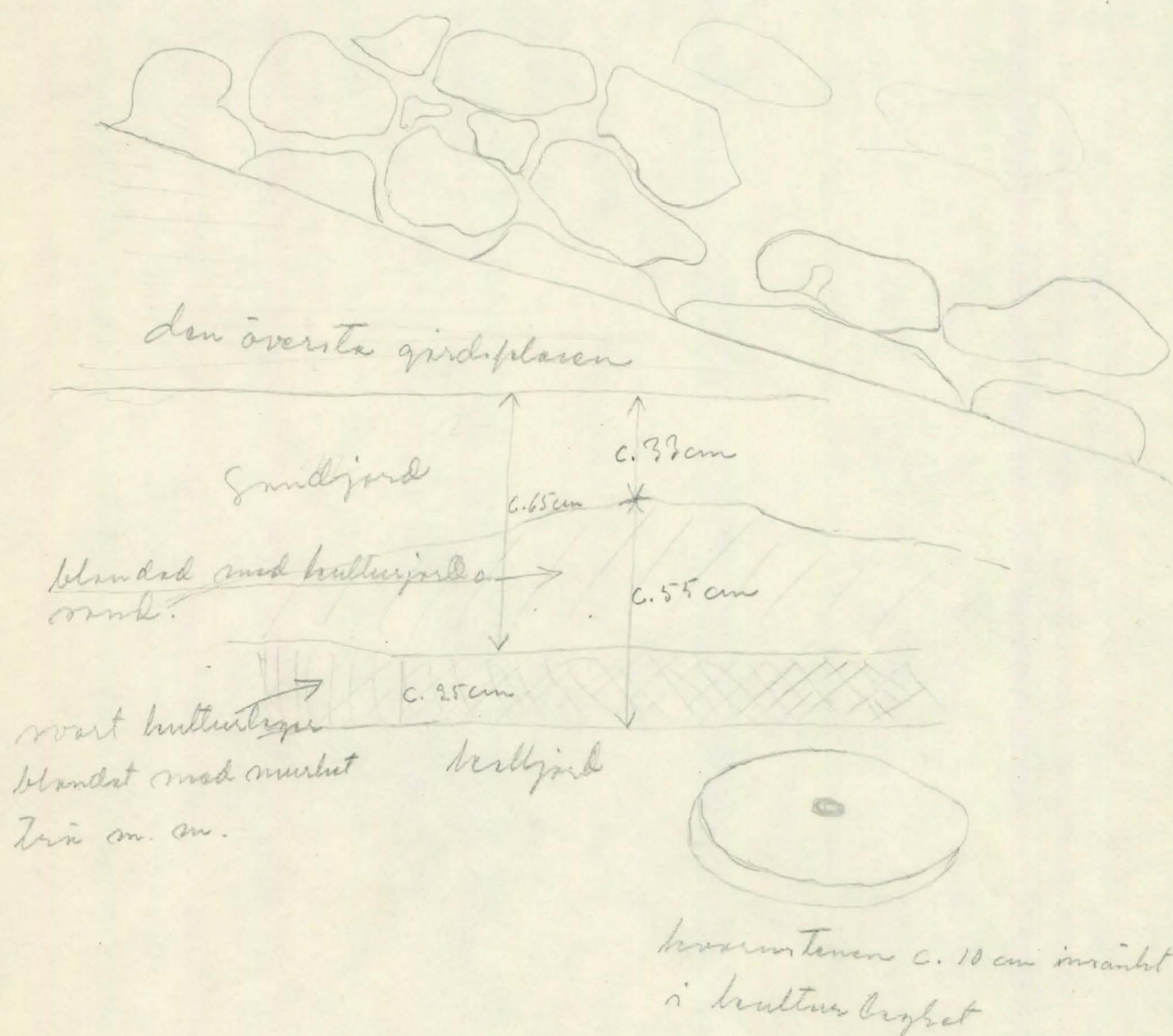
- skärning av jordlagren s. 1-2,
(ritning och förklaring)
- Trågolvet (planritning) s. 3
- Kvarnstenarna s. 13, 9.

C. GÅRDSPLANEN: skärning s. 8

- Undre stengolvet s. 9.

D. SAMMANDRAG s. 9

Inre borggården, östra ändan.

Inre borggården.

Borggården inre. Hörnet mellan södra trapptornets östra vägg och södra flygelns norra. Ungefär 65 cm. under den översta gårdsytan är ett c 25 cm tjockt svart lager kulturjord. Ovanom detta lager är ett c. 30 cm tjockt lager som består av sand och kulturjord blandade. Överst sand. Under kulturlagret fuktig lerjord. I kulturlagret ligger en kvarnsten på lerjorden. Ett stycke ifrån åt öster plankor i östvästlig riktning i samma kulturlager. Ovanför dem i kulturjorden ett tegel à 9 x 13 x 27 cm. Den svarta mullen innehåller träfragment, ben, fiskfjäll, murbruk, tegelgrus.

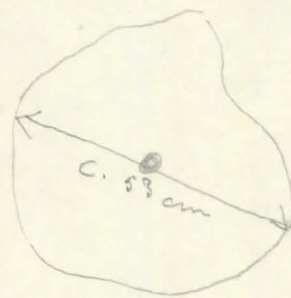
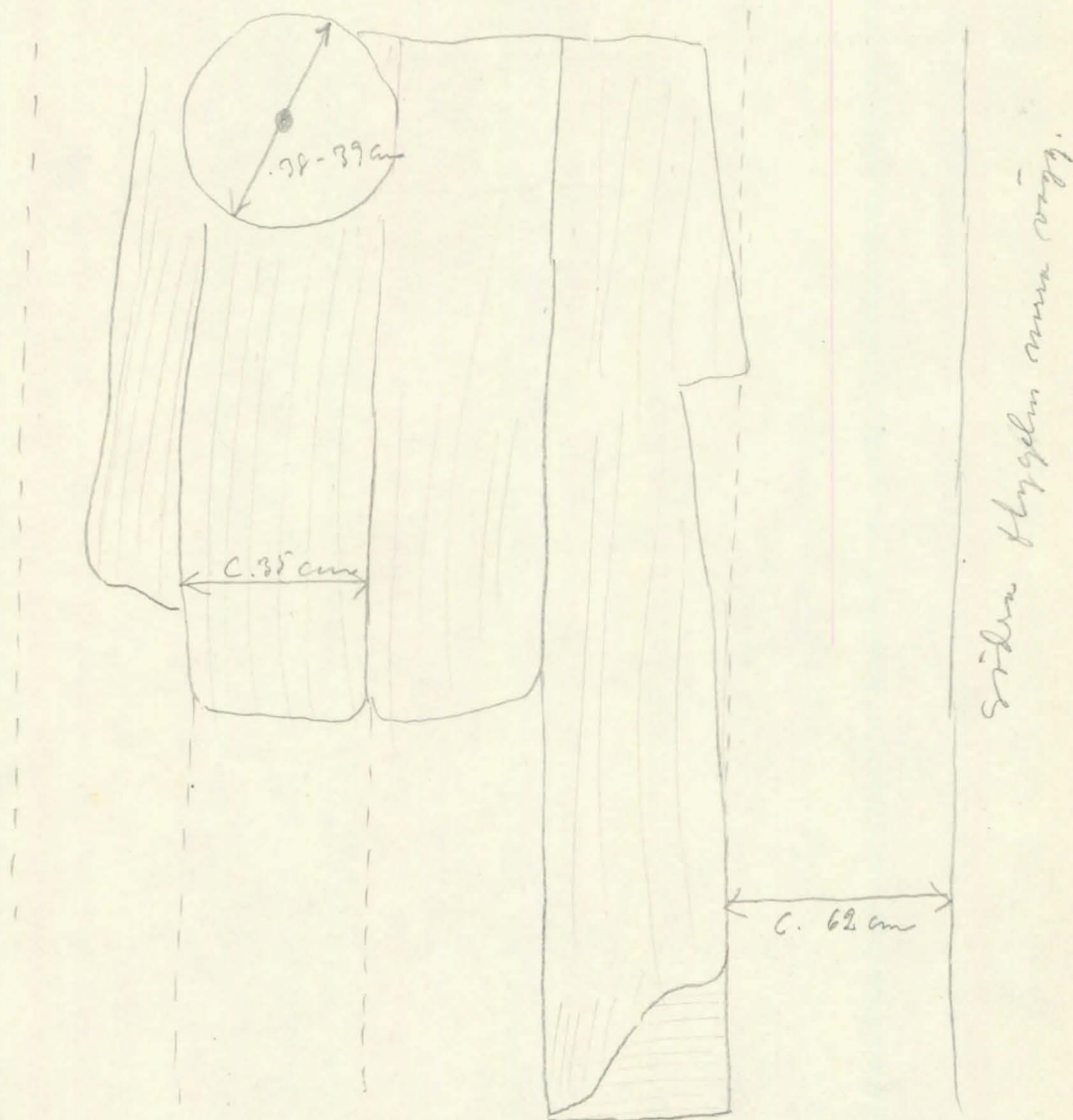
På golvrestens östra ända en i golvet insjunken kvarnsten. Golvresten består av 4, ungefär 35 cm breda plankor (furu?), löpande i riktn. öster väster. Den längsta plankdelen är c. 2,30 m. Golvrestens bredd c 1,25 m.

Under den längsta plankdelen i väster rest av en på tvären löpande underliggande plank.

Hörnet mellan södra trapphusets östra vägg och södra flygeln.

Öster

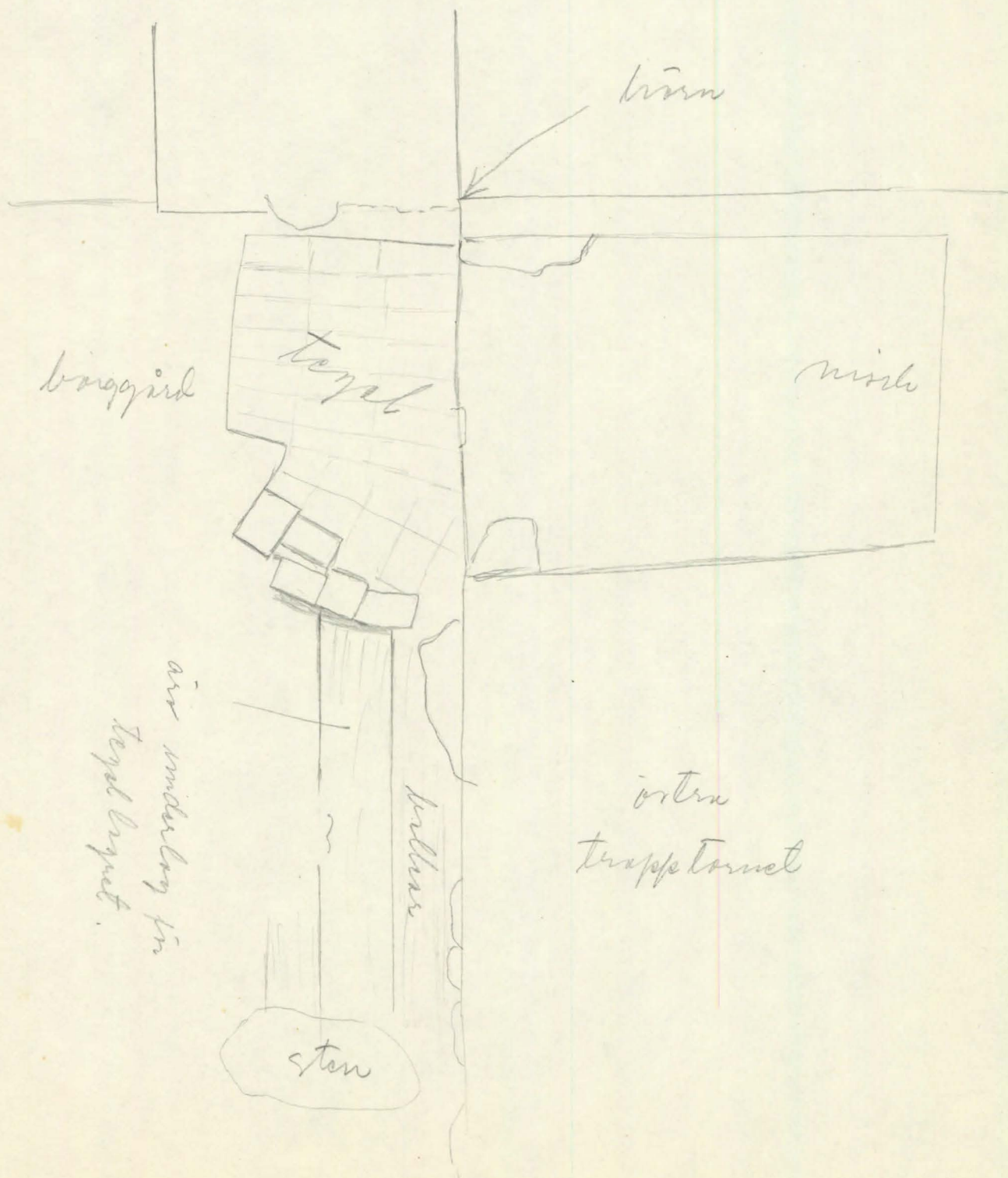

Väster

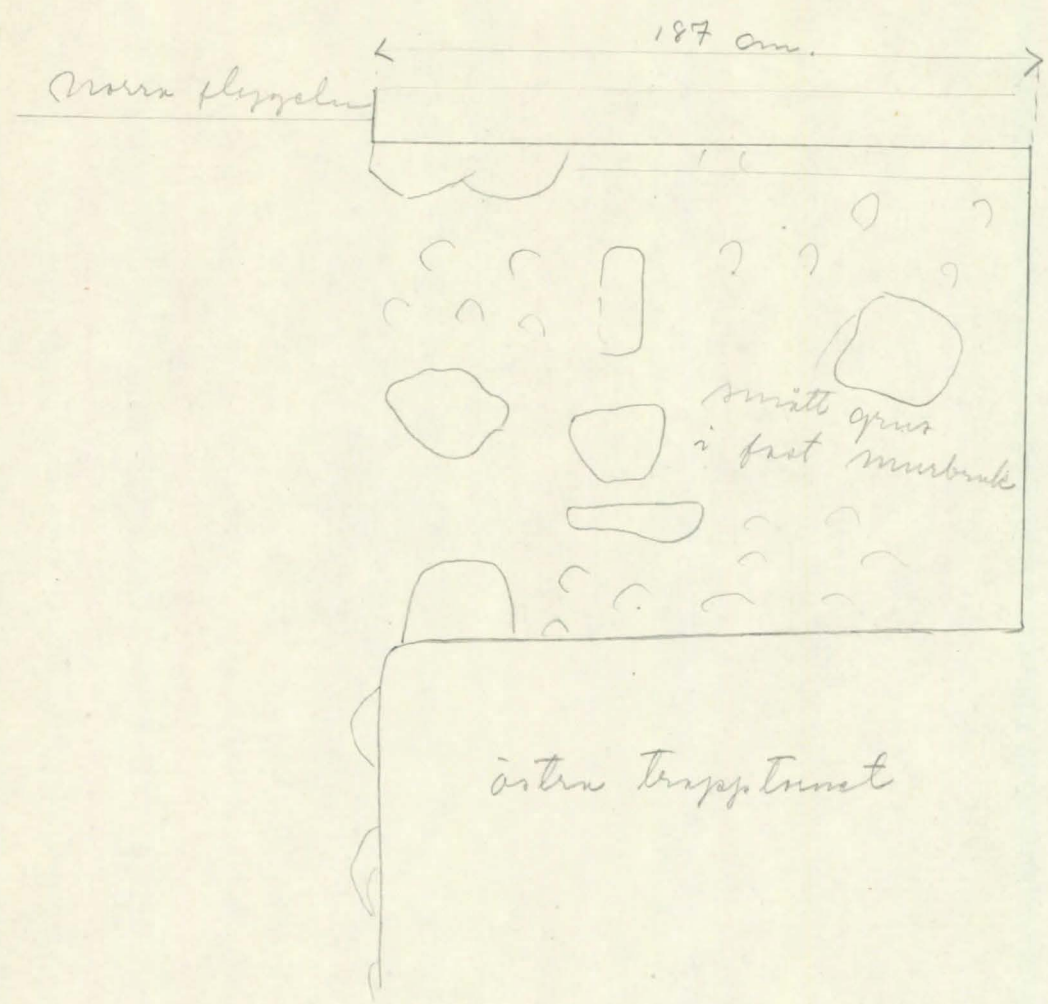
Inre borggården.

Vid östra trapphusets västra vägg, i hörnet mot norra flygeln
 en stenläggning av tegel å 26 - 27 x 12 - 12,5 x 8 - 8,5 cm.
 9 à 10 cm under denna tegelytas nivå löpa under tegellagret fort-
 sättande under detta tre balkar vid varandra av bredden 26 cm,
 parallellt med trappornets vägg och alldeles intill denna. Den
 översta, d.v.s. närmast väggen varande är 217 cm under 0-linjen.
 Den invid varande är på 3,5 cm lägre nivå. På balkarna ett c. 13 -
 15 cm tjockt lager svart jord med inmängda kolbitar. Ett ungefär
 lika tjockt lager ovanför är blandat av sand och svart jord. Ovanpå
 sand.

Inre borggården.

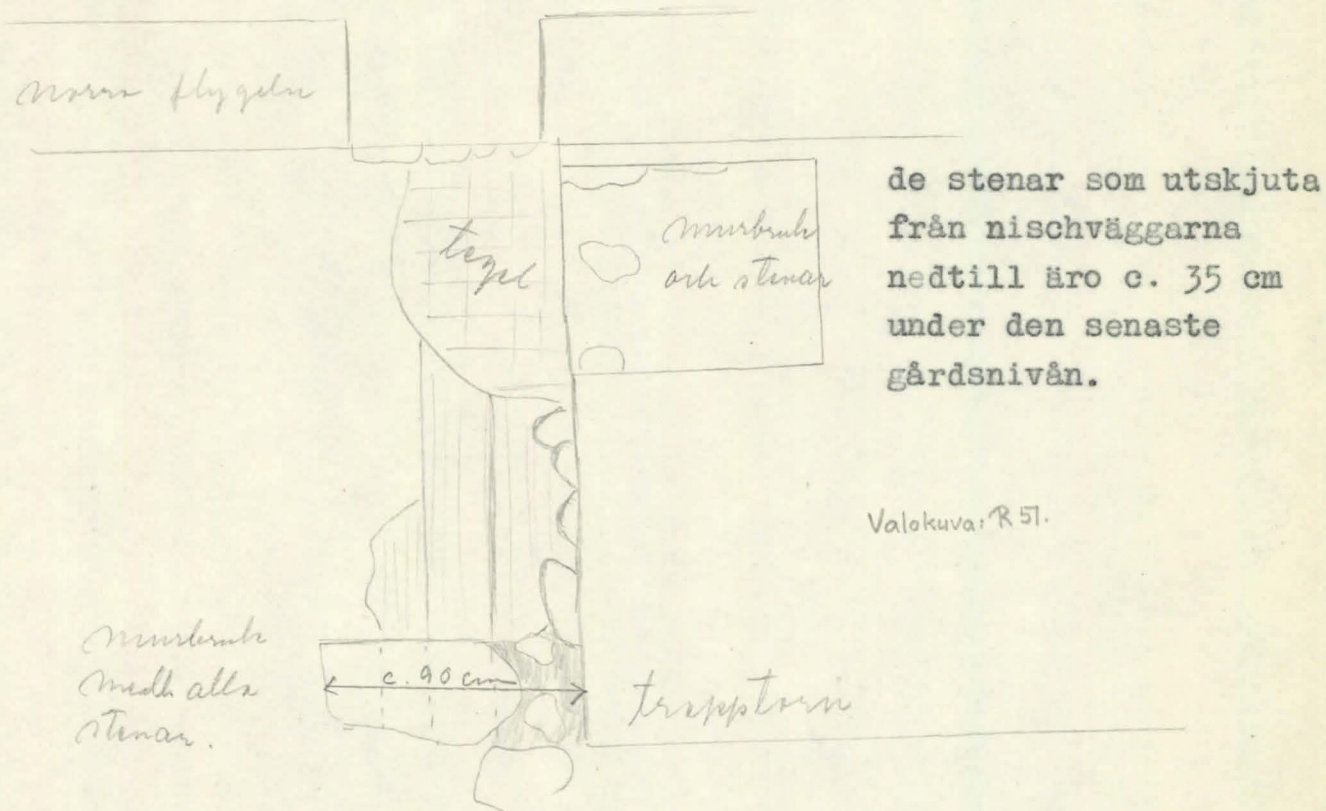
Nischen i östra trappturnets västra vägg. Bottnen består av mest tegelbitar och annat grus i fast murbruk, Mycket fast. Här och där större stenar däri; mycket ojämn yta. Större stenar främst vid öppningen.

Nedre delen av nischens väggar äro gråsten ända till översta gårdsnivån 50 - något över 60 cm. ovanom nischens sten- och murbruksbotten.

Tegeldimensioner i nischens alla väggar 32 - 33 x 15 x 8,5 - 9 cm.

Inre borggården.

denna sten vilar på underlag av en massa av bruk och småsten. Är c. 28 cm under översta gårdsnivån. Hör till en övre stenläggning som är bevarad vid östra portgången. Att döma av de från trappstornet på c 30 nivå under översta gårdsnivån utskjutande stenarna, är denna stenläggning samtidig med nämnda trappstorn.

Hörnet mellan norra flygeln och östra trappstornet. Från trapphusets västra vägg utskjuta stenar. mellan vilka murbruk. De börja utstå på c. 30 cms nivå under den översta gårdsytan. Balkarna (eller plankorna) äro 3 och c. 26 cm breda. Den yttersta är mest fragmentarisk och har ej mera sin ursprungliga bredd. De fortsätta åt ena sidan under tegellagret, åt andra sidan under den på murbruksbetong vilande största stenen, under betongen. Balkarna ha liksom tyngts ned av den och ligga 60 cm under denna yta.

Inre borggården.

Östra delen. Det avlägsnade jordlagret.

En genomskärning tänkes gå tvärs över gården som en fortsättning till nordöstra trapptornets västra vägg.

Norra delen av skärningen åtminstone till den linje som fortsätter portvalvets södra vägg, har under ett 35 cm tjockt lager gul sand ett c 75 cm tjockt svart kulturlager. Under detta så lerjord.

x) verte!

I kulturlagret finnas ben, balkrester, gråstenar (minimalt), tegelgrus samt även murbruk bland svarta mullen.

Södra delen av gården är fylld med mest brunröd, även något gul sand. Kulturlagret är lågt, högst 20 cm och ovanom detta ett c.80 cm högt sandlager. Nederst gråstenslager (gammal gårdsplan?) Sandlagret övergår småningom i kulturlagret som ej skiljer sig skarpt från sanden, utan är rätt ljusst. Både sand och kulturskikt innehålla rikl. med tegelgrus och bruk. Skärningen härst är gjord på ett område c 1,5 m. från södra flygeln och sträcker sig ej till den linje som fortsätter portgångens södra vägg. Jorden här innehåller ej nämnvärt benrester.

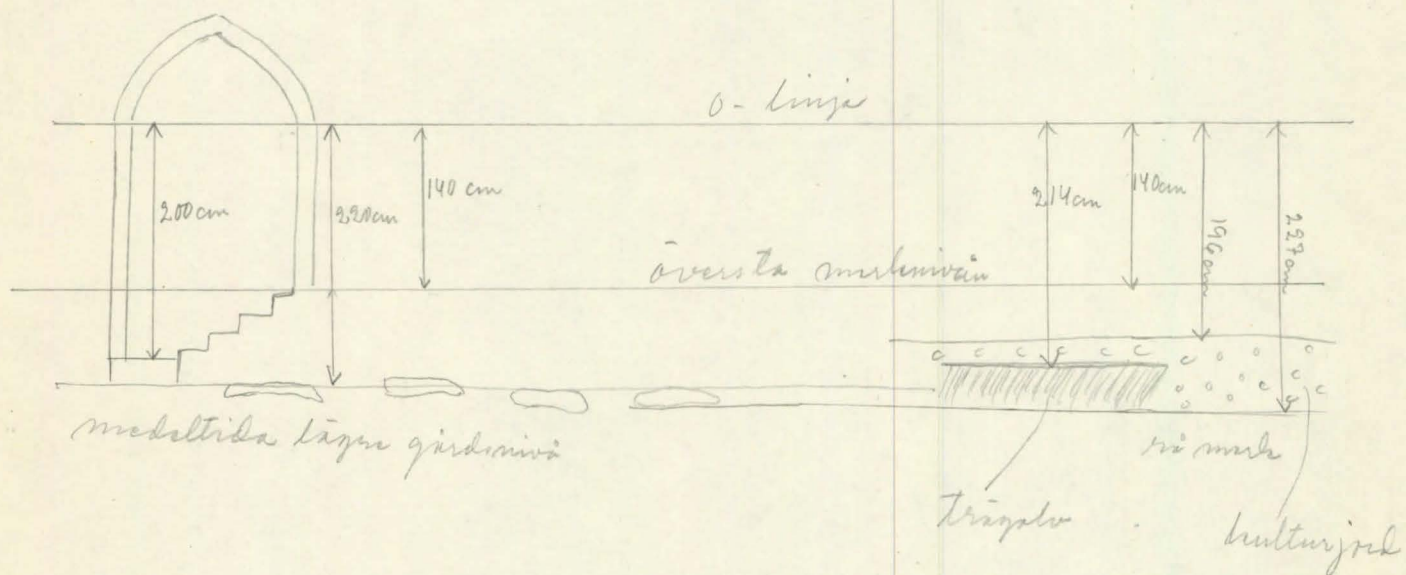
x) se föreg. sida! Ställvis fortsätter ej kulturlagret ända ned, utan lägre ned finnes gul sand i kulturlagret. Det ser ut som om de svarta partierna skulle bero på att i fyllningen funnits utom sand, även multnande ämnen såsom djurrester, trädelar o. dyl.

Inre borggården.

196	214 cm
<u>227</u>	<u>140 cm</u>
31 cm	74 cm djupt ligger det gamla trägolvet.
kulturlager	

Södra flygelns norra vägg öster om trapphuset.

Inre borggårdens östra del.

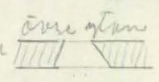
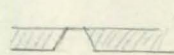

Den nedersta stenlagda gårsytan, som är ungefär i samma nivå som det gamla trägolvet, innehåller även några tegel på två ställen norr om nämnda trägolv. Dessas dimensioner: 26 - 27 x 12 - 13 x 8 - 8,5 cm.

Något mera västerut i samnagårdsplan, framför södra trappornet också några tegel à 28 x 12,5 - 13 x 8,5 cm.

Stenläggningen just vid södra trappornet söndrad.

Inre borggården.

Inre borggården. Östra delen. Trägolvet. Den västligare runda stenen har övre ytan släthuggen medels bultning. Kanten är ojämn liksom sidokanterna. Tjockleken är c. 2,5 - 5 cm. Mitthålets diam. är 3,2 - 3,8 mm. Är ngt avlångt och borrarat snett genom stenen. Genomskärn. av hålet torde vara ungefär öster väster och i en skärning, som är vinkelrät mot denna sålunda: Hela stenens diam. är ungef. 52,5 cm. Hålets kant ej avsnedd på övre sidan. Av skör, eruptiv bergart. Den mindre, östligare runda stenen, kvarnsten, har ingen slät övre yta utan denna är bucklig vårdslöst huggen. Formen är ej jämnt cirkelrund, vilket ej heller den förra sten var. Övre ytans kant mot mitthålet är avrundad och sluttande. Hålet nästan rakt (öster väster)

Håldiam. c 4 cm (runt). Stenens diam. 35,5 - 40 cm. Stenens tjocklek c. 4 cm. Av sandsten.

Sammandrag

Inre borggårdens östra del, öster om södra trappornet.

Rester finnas av två stenlagda gårdsplaner, en lägre, rätt fullständigt bevarad, och en övre, som att döma av de på 30 cms nivå under den senaste gårdsytan utskjut. stenarna vid trappornet i nordöst, är samtidig med eller tidigare än nämnda trapporn. Vid kureornet är den övre stenläggningen bevarad. Längs norra flygeln från nordöstra trapphuset västerut är en icke stenlagd gång (närmast trapphuset stenlagd med tegel på lägre nivå än övre gårdsytan. Den undre gårdsytan sluttar från nämnda gång åt söder, men stiger sedan något. I den undre gårdsytans plan ligger det vid södra flygeln belägna trägolvet. En fördjupning, lik en grund ränna uppstår småningom ungef. mitt mellan norra och södra flyglarna i nedersta stenläggning och fortsätter snett åt SO mot hål i stenfoten under vagnslidrets dörr.

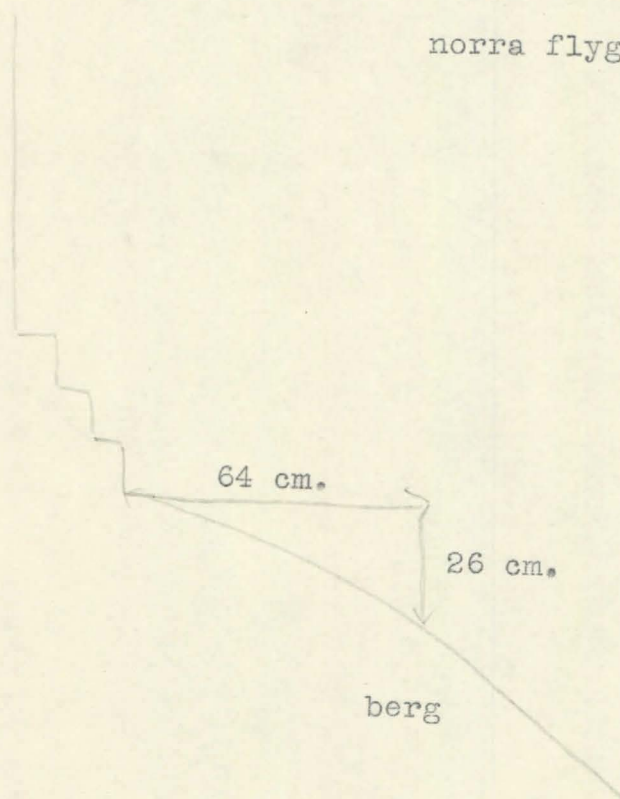
Slottets grund.

Grävning vid norra flygelns
västra vägg.

Norra flygelns grund, iakttagen från väster jämte jordlagren
närmast intill denna flygelns västra sida.

Bergets sluttning väster om
norra flygeln.

norra
flygeln

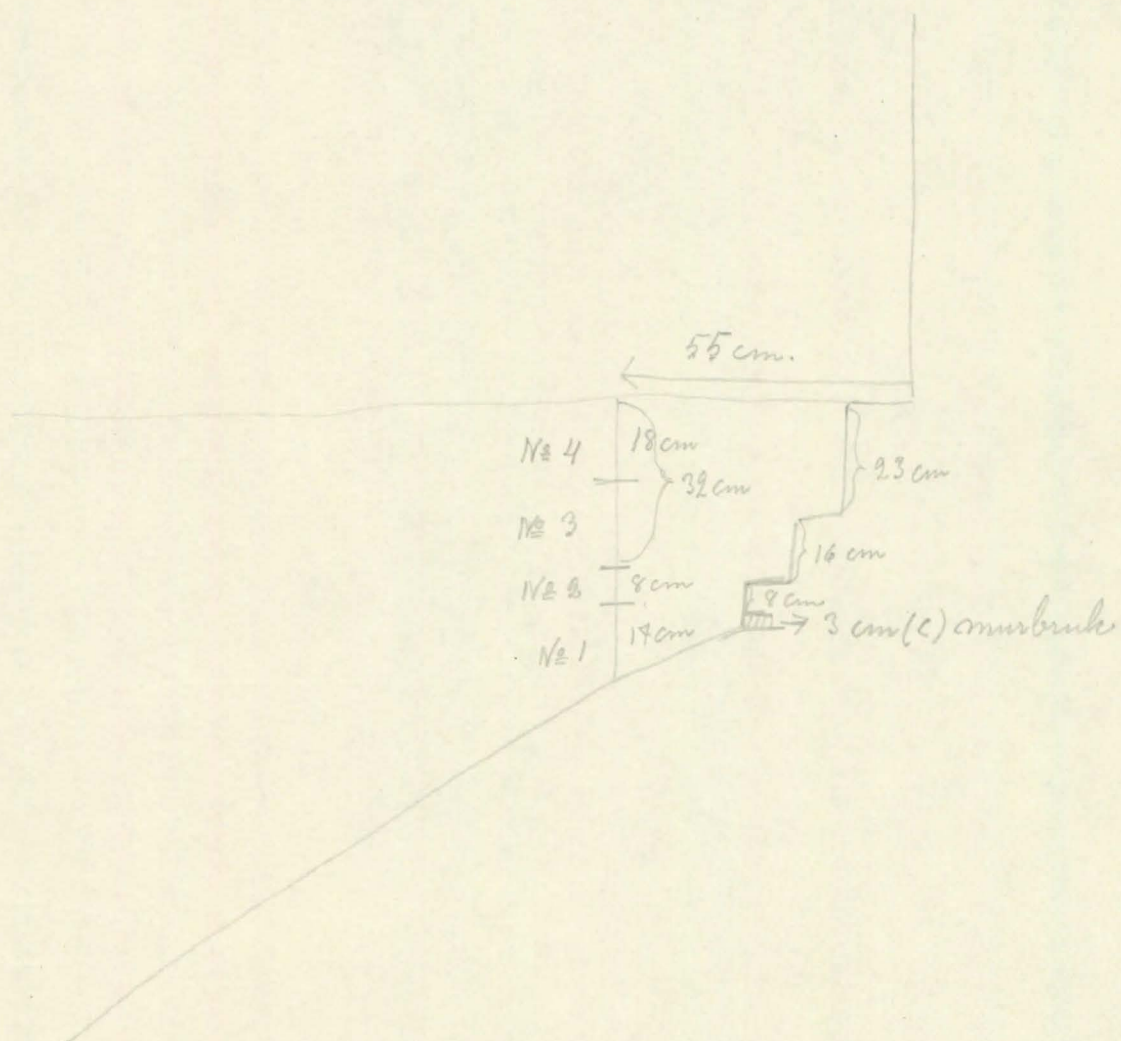

berg

Slottets grund.

Måtten ange de olika lagrens tjocklek på angivet ställe.

Skärningen gjordes 250 cm från flygelns nordvästra hörn.

Slottets grund.

Det nedersta skiktet på berget är mörk kulturjord, delvis sand speciellt nederst. Innehåller utom sand, kol, - ställvis avhopningar av större mängder; tegelsmulor och brukbitar också.

Lagret n:o 2 är av sand, något tegelgrus och dessutom ben.

Övergår utan tydlig gräns i lagret n:o 3 som är av kalkbruk med inmängda gråstenar, små stenar samt något, men ej mycket tegelgrus. Mest rena murbruket. Lagren slutta nedåt, längs berget. Översta lagret, som sluttar mindre än de undre är fyllnadsjord. Sandjord med kol, ben, tegelgrus och smärre gråsten, även något brukbitar. Rätt rikligt med kol. Murbrukslagret smular lätt, av väta har det blivit skört. Är sandrikt, med fin och medelgrov sand.

Slottets grund.

På det ställe, där skärningen togs, är grunden murad i tre trappsteg av gråstenar med rektangulär form. Ända ner har murbruk använts. Understa stenen vilar på ett murbruksskikt, utåtsluttande på berget.

Detta murbruk är mycket fast. Innehåller små kolbitar och träbitar. Sanden rätt gles? Fin; även något grövre korn.

I

Övre ringmuren söder om slottet.

<u>Gråstensgrunden</u>	s. 1.
<u>Tegeldelen</u>	s. 2-3
<u>-tvärmurarna av tegel</u>	s. 3-5.
<u>Murens norra sida och provgroppen</u>	s. 5
<u>Kontreforererna</u>	s. 6.
<u>Dörr vid förborgsflygeln</u>	s. 7.

Övre södra ringmuren.

Gråstensgrunden. Stiger mot väster något, emedan terrängen sjunker.

Byggd av större och medelstora stenar, valda eller kluvna, lagda i goda skikt. Stenarnas form rundad, kantig eller långsträckt.

Fogarna äro omsorgsfullt kilade med mest gråstenar, som ofta äro stora, även ngt tegel förekommer som kilsten. C 240 cm väster om östligaste pilastern är 70 cm nedanom gråstenskrönet ett tegel: ? x 13 x 8,5 cm. Ett svart brännt tegel finns i en fog.

Mellan andra och tredje kontreforen från öster är på ett ställe i en fog 3 tegel jämte fragment insatta: ? x 14 x 7,5 - 8 cm.

På samma ställe kunde fyllningsmuren bakom gråstensmurens andra skikt, räknat uppifrån, granskas. Den bestod av gråsten och tegel jämte tegelfragment i en murbruksmassa. Murbruket har ställvis mycket fin sand, ställvis rätt grov. Sanden riklig. Murbruket visar stor likhet med murbruket i tegelmuren ovanför härstädes. Ett tegel i fyllningsmuren: ? x 13 x 6,5 cm.

Längre västerut kunde fyllningsmuren bakom gråstensreveteringen iakttas på ett ställe där reveteringen hade rasat. Fyllningsmuren var som ovan beskrivits. Murbruket är ytterst rikt på tegelgrus. Kalkrikt, sanden glesare; dels fin, dels grövre sand. Murbruket mellan stenarna i gråstens-sockelns revetering: rikt på finare och medelgrov sand. Något kolbitar. Obetydligt tegelsmulor. Numera starkt smulat.

Tegeldelen: Ovanom gråstenssockeln är muren av tegel. Längs södra kanten löper en c. 75 cm tjock vägg, helt av tegel. I förband med den stå i nord-sydlig riktning löpande tvärmurar av tegel. Teglen i dessa äro lagda i nord-sydlig riktning. Tvärväggarnas bredd är 4 - 5 koppar. Nischer mot murens inre sida? Tegelmuren längs murens södra sida är till största delen ytterst i söder riven. Endast öster om och vid den östligaste gråstenspilastern finns någon rest av den ursprungliga södra reveteringen kvar. Förbandet är här till stor del vendiskt, men är även vacklande med flere (två) löpare i följd. Underst finns på gråstenssockeln strax invid pilastern på dess östra sida två skikt av tegel på kant. Mått i kanttegelvarven:

? x 14,5 - 15 x 7,5; ? x 14 x 9,5; 27,5 x 15,5 x 7,5;
? x 12 - 12,5 x 6,5 - 7,5; ? x 12,5 x 8,5 cm; ? x 13 - 13,5 x 8,5 cm. I skiktet ovanför: 30 - 31,5 x 15 - 15,5 x 8; ? x 17 x 8 cm. Murbruk: rätt sandrikt; sandkorn dels fina, dels tämligen stora. Kolbitar. Något tegelsmulor.

Strax väster om östligaste pilastern kvarstår en mindre rest av yttre reveteringen: nederst ett skikt av kanttegel; ovanpå vanliga skikt. Förband: åtm. på korta sträckor vendiskt. Annars flere löpare i följd. Tegelmått: 31,5 x 16 x 8,5; ? x 15,5 - 16,5 x 7,5 - 9; ? x 14 x 8; ? x 12 - 13 x 7 - 8 cm.

Väster om andra strävpelaren från öster, där reveteringen är riven finner man c 40 cm innanför yttre kanten följande tegelmått:

? x 14,5 x 8; ? x 14 x 7,5 - 8 cm; ? x 13 x 7; 24 x 12,5 x 8;
? x 15 x 8,5; ? x 16,5 x 8,5 cm; ? 16 x 9 cm.

Teglen löpa här i NS riktning, ställvis äro de ställda på kant. Murbruk: rätt rikt på medelgrov och fin sand. Också något tegelsmulor.

Mellan tvärväggarna av tegel är anbragt en fyllning av gråstenar och tegelfragment i murbruk. Gråstenarna nå rätt betydande dimensioner. Murbruk: vitt; sanden dels mycket fin, dels grövre, - ställvis småsten. Mycket tegelgrus.

Mellan tvärväggarna finnas andra tvärväggar av tegel, som emellertid ej går ned till dessas nivå, utan ibland sträcka sig djupare, ibland endast bilda något skikt på murens nuvarande krön.

Om var och en ^{alla} av dessa tvärväggar skola givas några detaljupplysningar. Därvis numreras de, börjande från öster.

*Tvärväggar
av tegel.*

1) Går ned (till nischens? botten?) Tegelmått: 31 - 33 x 16 - 17 x 7,5 - 8,5 cm.

2) Går ej ned (till samma nivå som föreg.) Tegelmått: 24 - 25 x 12 - 13 x 6 cm.

3) Till stor del riven. Går ned. Belägen vid första pilastern räknat från öster. Tegel som 1).

4) Går ej ned. Tegel: 32 - 33 x 15 - 16 - 17 x 8 cm.

5) Går ned. Fyllningsmuren väster om denna tvärvägg, mellan 5) och 6) är avlägsnad. Väggens förband visar mest löpare. Löparnas ytor framskjuta något från murlivet ställvis så att ytan inte blir alldeles jämn. C 114 cm nedanom väggens nuvarande krön är det nedersta tegelskiktet, som skjuter mera ut från tvärväggen än teglen ovanför. Eventuellt är detta skikt resten av ett tegelgolv, som i övrigt är försvunnet?

Teglen i de tre översta skikten äro små: 25,5 x 12 - 12,5 x 7 cm; De små teglen sluta c. 93 cm, ovanom det nedersta utskjutande skiktet. I övrigt tegel à 31 x 15,5 x 8 cm; 32 - 32,5 x 16 - 17 x 8 cm
Murbruket: rätt sandrikt. Sanden dels mycket fin, dels grövre.
Kolbitar.

6) Går ej ned. Sträcker sig c 50 cm ned, räknat från nuvarande

krönet. Vilar på fyllnadsmur. Förband: löpare. Tegel: 24 - 25 x 13 x 6 - 6,5 cm; 32 - 33 x 16 - 17 x 8 cm.

Murbruk: fin och medelgrov sand; kolbitar. Ljust. Likt murbruket i 5).

Murbruket i fyllningsmurningen under, som utan gräns övergår i fyllningsmuren mellan 5) och 6): Rikt på tegelgrus; dels mycket fin, dels finare sand, dels t.o.m. småsten. Vitt, liknar murbruket mel. 5) och 6) i den avlägsnade fyllningen.

7) Går ned. Tegel av det större slaget (32 - 33 etc.) Murbruk som i 5).

8) Går ej ned? Tegel mest små: 23,5 - 26 x 12 - 13 x 6,5 cm. Murbruk som föregående. Även något stora tegel. Belägen vid andra pilastern från öster. Tyckes vara i förband med den längs södra murkanten löpande tegelväggen. Tvärväggens västra sida är mycket ojämn.

9) Går ned. Mest dessa tegel: 27 - 28,5 x 13 - 13,5 x 9 cm. Även något tegel av det största slaget.

Murbruk som föregående.

10) Går ej ned. Små tegel (24 x 12 x 7 ungefär).

11) Går ned. Löper vid murens norra sida 70 cm med, räknat från nuvarande murkrönet. Stora tegel. Murbruk som föreg.

12) Går ej ned. Utgör blott ett par fragmentariska skikt på nuvarande murkrönet. Tegel av det minsta och det största slaget.

Murbruk som föregående.

13) Går ned. Tegel mest: 27,5 - 28 x 13 x 9 cm. Även något stora tegel. Går på norra sidan c 50 cm. ned, räknat från nuvarande murkrönet.

14) Går ej ned. Omfattar blott något skikt. Tegel: 24 - 26 x 12 - 13 x ? cm.

5
Övre ringmuren söder om slottet.

- 15) Nedanom detta skikt, något västerut är en tvärvägg rest, som går ned; övre delen riven.
- 16). Går ned. Mest stora tegel, även något små.
- 17) Går ned. Övre delen riven. Tegel: ? x 14 x 8 cm.
- 18) Går ned. Tegel stora.
- 19) Går ned. Övre delen riven. Blott c. 64 cm. bred. Tegel dels stora, dels: ? x 14 x 8 cm.
- 20) Går ej ned ? Små tegel.
- 21) Går ned. Övre delen riven. Stora tegel samt: 26 x 14 x 8; ? x 13 x ? cm. Tvärväggens bredd 57 cm.
- 22) Går ej ned. Teglen små.
- 23) Går ned. Tegel: 26,5 x 12,5 x 7,5 cm; ? x 15 x ? cm; ? x 13 x 7,5 cm.

Murens norra sida är till största delen betäckt med murbruk med avtryck av täta vågräta stockar, som uppgå ungefär till 10 stycken i antal. Dessutom finnas här och där öppningar till kanaler, vilka löpa snett ned mot söder, - sannolikt platser för träbalkar. Ovanom denna stockzon finnas sedan tegeltvärväggarna med deras mellanliggande fyllning. Se i övrigt ritningen. På norra sidan har man grävt ända till grunden. Ända ned är väggen betäckt med murbruk. Muren vilar på mull.

Intill murens norra sida gjordes en skärning av fyllningsjorden Lagren äro ritade. Omfatta ungefär följ. Överst 1) Torvlager, sandjord som nedåt svartnar till mull.
2) Mullager, starkt blandad med tegelgrus och murbruk
3) Mullager med mindre mängd tegelgrus och murbruk
4) Sandjord med något tegelgrus och murbruk.
5) Det största lagret? Svart mull, med i mindre mån tegelgrus och brukbitar.

Övre ringmuren söder om slottet.

Av kontreforena på murens södra sida voro blott de två östligaste till en större del bevarade. Av de övriga återstår blott några grundstenar här och där. Dessutom hade gråstensreveteringen på pilastrarnas plats rasat. Vid restaureringen kunde man dessutom betjäna sig av äldre ritningar. Pilastrarna sluta stumt mot muren. Andra pilastern från öster: Av kluvna gråstenar. Pilastern har skarpa hörn. Större stenblock. Kilade fogar. Kilsten mest gråsten. Något tegel i pilasterns inre: ? x 13 x ?; 28 x 14 x ?
Murbruk: Sandrikt. Sanden medelgrov och fin.

Dörr vid förborgsflygeln. Flygelns vägg bildar dörrens östra post.

Dörren smal. Se ritn.

Utåt profilering av ett rätvinkligt hak. Tegel i posterna: (den västra blott nederst bevarad) 30 x 14,5 x 8; 30,5 x ? x 8; 29,5 x 14,5 x 8 cm. Förband i östra posten: mest löpare. Ovanom det nu avlägsnade jordlagrets nivå är flygel väggen ommurad med dels äldre tegel: 30,5 x 14 x 8; dels nya 28 - 28,5 x 14,4 x 6 - 7 - 7,5 - 8 cm. Vid murens södra kant börjar ommurningen 97 cm ovan dörrens tröstel härstädes. Ommurningsgränsen stiger mot norr.

Murbruk nedtill i den gamla posten: Sandrikt, grövre sand. Murbruk i ommurningen ovanom: Fin sand. Vita kalkklumpar. I rätv. hakets inre yta är i östra posten insatt en gångjärnstapp, 28,5 cm ovan tröskeln i söder. Gångjärnstappen 3,5 cm i diam, 6 cm hög. C 145 cm ovan tappens fästjärn är i muren (20 cm öster om östra postens väggyta, och 12 cm norr om hakets inre yta) en avbruten järnstav i ÖW-riktning. Stavens höjd: 3 cm; bredd 4 cm. Fästjärn för gångjärn?

Ytterst i söder är en tröskelsten, gråsten, 56 cm bred i NS-riktning. Närmast tröskeln är ett trappstegsunderlag av tegel som ej är i förband med posterna. Tegel: 27 x 15 x ?; 27,5 x 14,5 x 8; Trappsteget har varit minst 27 cm högt, ty östra posten visar här en utskjutande avbruten kopp på denna nivå: ? x 16 x 8 cm. Ovanom, norr om detta underlag är en fyllning av gråsten m.m. i murbruk? 165 - 180 cm norr om södra kanten äro två stora gråstenar som nå drygt 60 cm ovan tröskelnivån i söder. 180 cm norr om södra murkanten utskjuter från östra posten en stor gråsten, som stiger 90 cm ovan tröskelnivån.

Övre ringmuren söder om slottet.

Övre södra muren utanför slottet.

Tegel i de för skyttegångens bärande ? murade tegeltvärmurarna:
31,5 - 32,5 x 15 - 17 x 8 cm. Teglen äro lagda med kopparna mot
norra väggytan.

Murbruk ljusgrått, fin sand, fast.

Iakttagelsen gäller den tredje klossen från öster. Den andra är
av små tegel: 24,5 - 25,5 x 12,5 x 6 cm. Samma bruk.

Den första åter av samma tegel som den tredje.

Murens södra sida har ovanom en gråstenssockel - minst 50 - 60 cm
hög - varit revet. med tegel. Nedanom den första tvärmuren i öster
stora tegel.

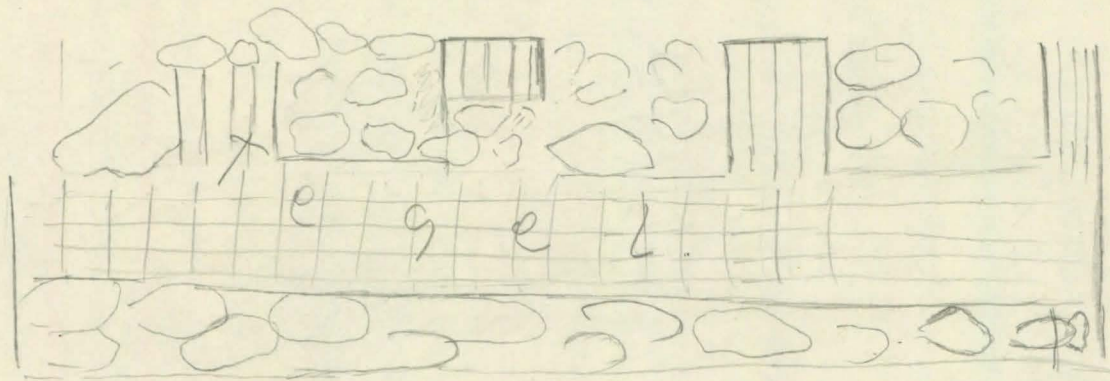
Vid mellanrummet mel. andra och första klossen finns nederst på
gråstenssockeln två skift koppar på kant: ? x 11,5 - 12,5 x 6,5;
? x 12 - 12,5 x 7,5 - 10; ? x 14,5 x 7,5 - 8; 27,5 x 14,5 x 7,5cm.

Övre ringmuren söder om slottet.

Övre södra vällen.

Partiet mellan östligaste och den närmast följande pilastern västerut, - sett från söder.

Att märka är att gråstenssockeln stiger mot väster och också tegelskiktet fått en med lutning.

Från ser det ut, som om muren vore byggd på följande sätt: Nederst en grund av gråsten. På denna sockel ett lager av tegel, 60 - 66 cm höjd (ställvis högre). På detta tegellager äro på någorlunda, om och ej alldeles jämna avstånd uppmurade tvärs över muren gående tegelväggar, av samma tegelmaterial som i tegellagret nedanför; Visande i huvudsak följande mått: 31,5 - 32,5 x 15 - 17 x 8 cm. samt 24,5 - 25,5 x 12,5 x 6 cm. I allmänhet äro teglen både i tegellagret och tvärväggarna lagda i nordsydlig riktning. Även på kant ställda tegel förekomma. På de få ställen där de yttersta skikten av tegellagret vid södra murlivet äro kvar, ser man att även här funnits på kant ställda tegel (speciellt omedelbart på gråstens-sockeln), - samt även löpare. Tvärväggarna äro ungefär av 4 tegelkoppars bredd. Det har vid avlägsnande av fyllningen mellan två av dessa tvärväggar visat sig att de verkligen ha släta ytor i öster och väster. Mellanrummen mellan tvärväggarna äro fyllda

Övre ringmuren söder om slottet.

av en blandning av gråsten (små och större), samt tegelsmulor och småsten i murbruk. Denna murning går ställvis in i tvärväggarna stundom i deras övre delar, stundom av skärande dem från tegellagret nedanför. Murbruk (överallt detsamma?: fast, grått ljust, rikligt med fin och medelgrov sand samt tegelsmulor.

Murens västra del tyckes visa annan struktur. Är tegellagret borta och i stället mest gråsten?

Kontreforererna äro av gråsten, större, - samt ngt tegelfragment:
? x 16 x 8 cm; ? x 15,5 x 9; 32 x ? x 9;

Murbruk finsandigt, ljusgrått, mycket sand. Äro ej i förband med muren.

Murens norra yta.

Här är murytan täckt av murbruk, och blott ställvis sticker någon gråsten eller ett tegel fram. I murbruket finnas insänkta rännor med halvrund genomskärning, efter 8 insänkta horisontala balkar ovanpå varandra i murens längdriktning. På gränsen mellan den 5 och 6 rännan nedifrån är mynningen till en rund balkkanal, som löper snett nedåt i muren mot söder. Flere sådana sneda balkkanaler finnas, på vissa avstånd. Åtminstone två av dem äro i förbindelse med varandra (konstaterades genom rök) Nedanom balkhålsrännorna, som gå mycket djupt ned, så att av allt att döma balkarna delvis varit täckta av jorden är murytan även täckt av murbruk samt utåt-sluttande i någon mån.

Nedre ringmuren söder om gamla slottet.

Tegelmått	s. 1.
Vattenränna av trä	s. 2.
Östra muren	s. 2.
- dess avslutning mot förborgen med dörr	s. 3.
Södra murens byggnad	s. 3-4.

Sydligaste gråstensmuren utanför slottet (gamla).

Marknivån är norr om muren rätt mycket högre än söder om densamma varför den södra murkantens nedersta synliga stenar ligga ett gott stycke nedanför den norras, och mera närma sig murgrunden. Murens södra kant består av stora stenar. I fogarna mellan dem fanns dels klumpar av fast ljust murbruk, dels en blandning av löst murbruksgrus, mull och tegelbitar. Sannolikt ha dessa stenar varit hopfogade med murbruk åtminstone i någon mån. Längs norra kanten äro lagda stenar av varierande storlek, dock i allmänhet mindre än de djupare belägna stenarna i söder, och bland gråstenarna förekomma tegel, dels enstaka, dels ett par bredvid varandra. Dessa tegel äro mest mycket söndriga. Ett är 27 x 14 x 7,5 cm. Ett annat 30 x 14 x 8 cm.

I allmänhet är bredden 14 och tjockleken 7 - 7,5 cm, medan längden sällan kan bestämmas. I mitten upptas muren av medelstora, glest liggande stenar, vilkas mellanrum utfyllts med en massa av fast finsandigt ljust murbruk uppblandat med rikligt tegelgrus. Ett och annat helare tegel förekommer: 30 x 14 x 8 cm, och ? x 14 x 7,5 cm 28 x 12,5 x 8; ? x 13,5 x 9 cm.

Bland lösa tegel, av vilka många ha kvarsittande murbruk, och av vilka flere äro fragmentariska och ha murbruk på brottytorna (använda som fyllnadsgrus) förekomma måtten: 31 x 14 x 8; 30 x 14 x 7; 28 x 14 x 7; 27,5 x 13,5 x 6 cm; 27 x 12,5 x 10; ? x 16,5 x 7; ? x 13 x 8 cm; ? x 13,5 x 6 cm; ? x 13 x 9 cm; ? x 12 x 8,5 cm; 28,5 x 14 x 8 cm; ? x 11 x 8,5 cm. Ett cementtegel à 23 x 11,5 x 6,5 cm.

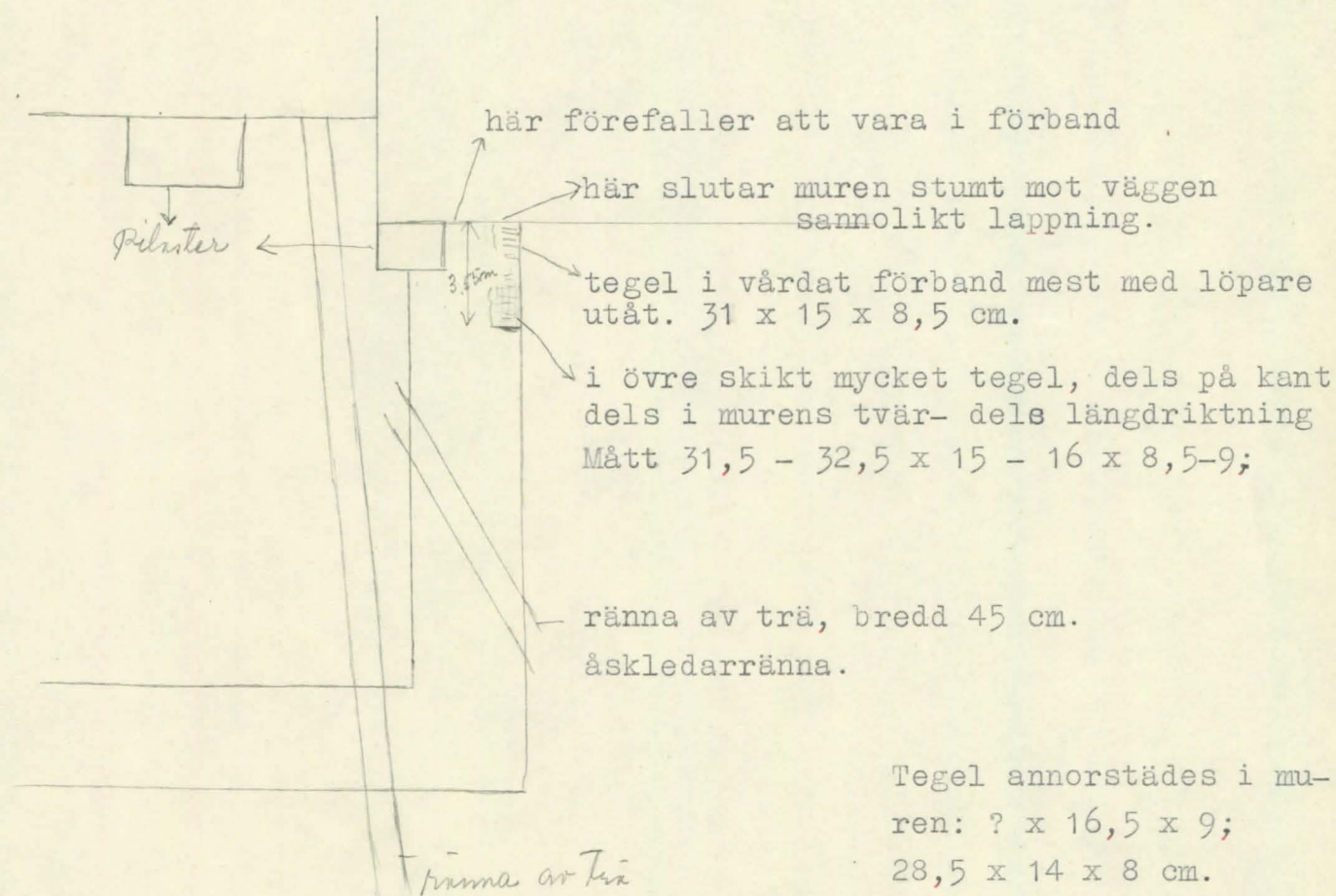

Nedre ringmuren söder om gamla slottet.

Ungefär i en linje ut från förborgens sydliga flygels sydvästra hörn, i flykt med västra muren, går genom den sydligaste gråstensmuren en vattentrumba av trä i riktningen norr - söder. Slutar vid nämnda murs södra kant. Bredden: 35 cm. Två tvärgående järnband lagda över på c. 111 cms avstånd från varandra. De äro flata järnstavar, den nordligare av 2 cms bredd, den sydligare 6 cm. bred. Rännan sluttar åt söder. Tyckes vara utloppet för den ränna i den medeltida stenläggningen, som löpte i en båge in under vagnslidrets dörr.

Den närmast förborgen varande delen av den S - N - delen av sydligaste ringmuren.

Den från sydligaste ringmuren utgående östliga muren, som löper åt N till förborgens södra flygels sydvästra hörn.

Södra yttre - nedre ringmuren, - avslutningspunkten mot förborgen
Tegel reveteringen på östra sidan slutar stumt mot förborgen men i
mitten av muren bruk och tegelfragm. gjutmur som är i förband. Ut-
skjut. gråstenar från förborgen. 29 x 12 x 9 cm = ett tegel i gjut-
muren.

Nära förborgen en dörröppn. omramad av tegel och igenmurad med tegel
och gråsten.

Igenmurningens tegel: 32 x 16 x 8,5 cm. 30 x 30? x 8,5 cm.

Södra dörrposten: 32 x 16 - 17 x 8,5.

Reveteringen av murens närmast förborgen varande del har skett sam-
tidigt, med dörröppningens upptagande. Dörren har på östra sidan ett
rätvinkligt hak. Ringmurens västra sida täckes av en pilaster.

Yttre södra ringmuren. Ända ned till grunden har murbruk använts
som bindeämne. I murens kärna mycket rikligt med murbruk med stenar i.
Muren vilar på en trossbotten av balkar. En del av muren avskars
nämligen en ungefär 50 cm bred del som sträckte genom hela murens
bredd. Trossbotten är sammansatt på följande sätt.

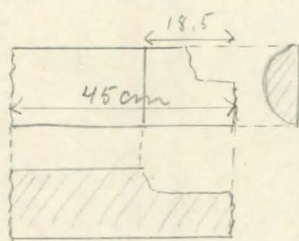
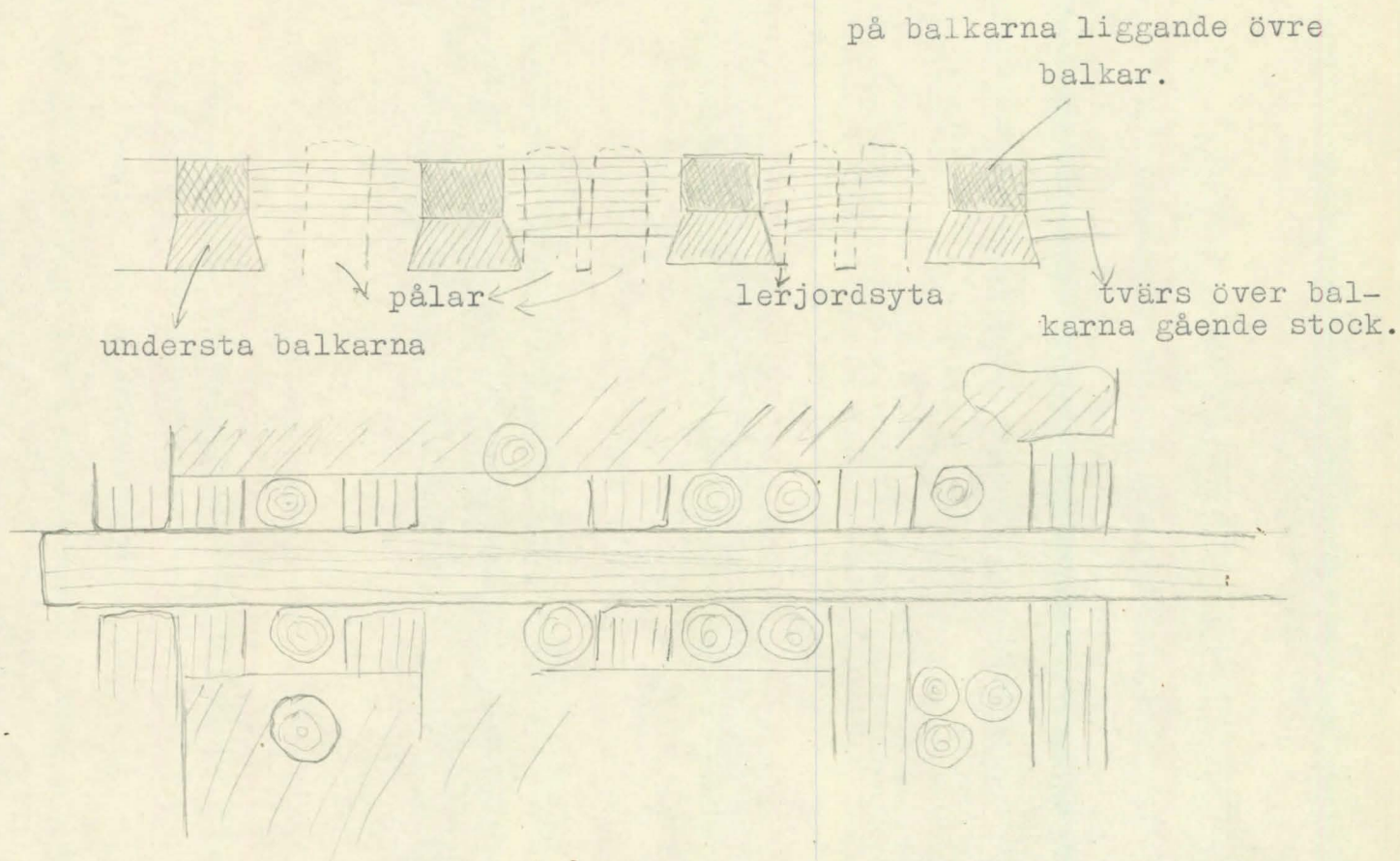
Underst äro lagda balkar i murens riktning. Balkarna ha stundom en
något trapezformig genomskärning ha ungefär 20 cms bredd
och äro lagda på c. 40 cms avstånd från varandra. Avstånden bli
allt mindre mot murliken, de två yttersta balkarna ligga t.o.m.
bredvid varandra. Sex äro synliga, den sydligaste ligger utanför
murens södra liv. På dessa balkar ligga stockar (endast en är syn-
lig) som utgöras av en halverad? stam. Stockarna löpa vinkelrätt
mot de under balkarna - tvärs över murens riktning. - Den rundade
sidan av stocken är vänd nedåt, - barken sitter ännu kvar här. På
de ställen där stockarna korsar de undre balkarna ha på undre sidan
av stockarna gjorts ungef. 5 cm. djupa snitt i vilka de undre
balkarna passa in. Stockarnas bredd c 20 cm. Mellan stockarna, ovan-
på de undre balkarna, ligga fyrkantiga balkdelar, 20 cms bredd, -

4

Nedre ringmuren söder om gamla slottet.

vilkas övre yta ligga ungefär i samma plan som tvärstockarnas. Imellanrummen mellan dessa balkar och stockar äro inslagna stående runda pålar av genomskärningen 14 - 16 cm. c. 27 cm nedanom deras övre kant möter ursprunglig lerbotten.

En bit av en stock som löpt tvärs över nedersta balkarna.